

Televisioidun paranormaalien tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö ja affektit

Tapaus Ghost Adventures

Sara Heino

Pro-gradu tutkielma

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelma

Kulttuuriperinnön tutkimus

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2023

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen tutkinto-ohjelma, kulttuuriperinnön tutkimus

Sara Heino

Televisoidun paranormaalien tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö ja affektit

Sivumäärät: 57

Tutkin pro gradu - työssäni televisoidun paranormaalien tutkimuksen synkkää kulttuuriperintöä ja affekteja. Käytän tapausesimerkkinä Ghost Adventures - tv-sarjaa. Aineistonani toimii 17 eri Ghost Adventures sarjan jaksoa eri kausilta. Tutkimustani ohjaa kaksi kysymystä: Mikä on televisoidun paranormaalien tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö ja mitkä ovat televisoidun paranormaalien tutkimuksen affektit? Tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esiin televisoidun paranormaalien tutkimuksen synkkää kulttuuriperintöä ja sen monipuolisia affekteja ja affektiprosesseja.

Tutkimusmenetelmänä toimii pääsääntöisesti lähiluku ja sisällönanalyysi ja niiden kautta sarjassa nähtyjen paranormaalien tutkivien tutkijoiden affektit ja niiden luettelointi sekä paranormaalien tutkimuksen kohteina olleiden paikkojen, välineiden ja niistä saatujen todisteiden lähiluku ja sisällönanalyysi ja esiintuminen affektiprosesseina.

Keskeiset tutkimustulokset ovat affekteja. Eritoten esiin nousi säikähdytys, pelko ja jonkin/jonkun läsnäolon tunteminen. Mutta esiin nousi myös erilaisia kulttuuriperintöprosesseja, jotka yhdessä muodostavat televisoidun paranormaalien tutkimuksen synkän kulttuuriperinnön yhdessä affektien kanssa.

Tutkimukseni osoittaa, että televisoidun paranormaalien tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö on affektit. Jatkotutkimuksen muodossa asiaa pystyttäisiin tutkimaan monin eri tavoin paranormaalien kulttuuriperintöyhteisöjen kautta.

Avainsanat: Paranormaali tutkimus, synkkä kulttuuriperintö, kulttuuriperintöprosessi, affekti, affektiprosessi, Ghost Adventures

Sisällysluettelo

1 “Here we go”	4
1.1 Paranormaalin tutkimuksen tv-ohjelmaa tutkimassa	6
1.2 Menetelmät ja aineisto	13
2 “I don’t have a good feeling”	22
2.1 Ruumiillinen	22
2.2 Emotionaalinen	26
2.3 Aistillinen	29
2.4 Affektit yhdessä	35
3 “Anomaly detected”	37
3.1 Paikat	37
3.2 Välineet ja todisteet	43
3.3 Televisioidun paranormaalin tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö ja affektit	51
4 “Remember us? We’re back”	55
Lähteet	56

1 “Here we go”

“*Here we go*”¹ sanoo Ghost Adventures sarjan tutkija Aaron Goodwin hänen lähtiessään tutkimaan rakennusta, jossa sanotaan kummittelevan. Tässä pro gradu - työssäni tutkin televisioitun paranormaalien tutkimuksen synkkää kulttuuriperintöä ja sen affekteja. Kun tässä pro gradu -työssä puhun paranormaalista tutkimuksesta, tarkoitan kummittelevassa kohteessa tehtyä paranormaalien tutkimuksen ryhmän suorittamaa tutkimusta. En paranormaalien akateemista tutkimusta (paranormal investigation vs paranormal reseach). Kun puhun paranormaalien tutkijoista, en tarkoita akateemista tutkimusta tekevää henkilöä vaan paranormaalien tutkimuksen ryhmän jäsentä, ellen toisin sano.

Paranormaali tutkimus nojaa vahvasti uskoon ja haluun tieteellisesti todistaa, että kuolemankin jälkeen on elämää – Haluun todistaa henkien läsnäolo ja kommunikoida henkien kanssa. Paranormaalien tutkimuksen aikana tutkimusta tekevät tutkijat kokevat monia eri tunteita, eri fyysisiä tuntemuksia, monia eri aistikokemuksia. Tämä aspekti tekee paranormaalista tutkimuksesta tämän pro gradu -työn kiinnostuksen kohteen. Tässä pro gradu -työssä ei ole tarkoituksena todistaa paranormaalien ilmiöiden olemassaoloa, vaan aineistossani esiintyvät paranormaalien tutkimuksen aikana koetut henkien läsnäolot ja niistä saadut todisteet otetaan vastaan totena, koska ne ovat tosia niiden kokijoille. Yliluonnollinen elämys on kokijalle aina todellinen. Siihen liittyy erilaisia affekteja, outouden, epävarmuuden, pelon tai jopa kauhun mutta myös turvallisuuden ja hyvän olon tunteita.² Henkilökohtaisesti itse uskon paranormaaleihin ilmiöihin ja olen sellaisen myös kokenut. Se ei kuitenkaan ole vaikuttanut tutkimukseeni tämän aiemmassa lauseessa ilmaisemani asian takia. Kyseisen kokemuksen kautta olen itse kiinnostunut paranormaalista tutkimuksesta ja näin löytänyt paranormaalien tutkimuksen tv-sarjat.

Ghost Adventures sarja toimii pro gradu -työni tutkimusaineistona. Olen itse katsonut Ghost Adventures sarjaa sen alkukaudesta lähtien. Se oli toinen paranormaalien tutkimuksen sarja, jonka kohtasin. Ensimmäinen oli Ghost Hunters, joka jäi minulle tuntemattommaksi.

¹ Heino, kenttäpäiväkirja 2022, jakso: Albion Normal School

² Enges, 2012, s. 68

Ghost Adventures valikoitui tapausesimerkiksi, koska se on pitkäikäinen, hyvin tunnettu ja laajalle levinnyt. Kausia ja jaksoja on paljon ja niistä oli helppo löytää aineisto. Jaksot ovat myös kohtuu helposti saavutettavissa. Ghost Adventures oli alusta alkaen jännittävä mutta informatiivinen sarja. Sarjan tutkijat käyttävät apunaan paljon historioitsijoita ja muita paikallisia asiantuntijoita. Heiltä kuullaan tutkittavien paikkojen historiasta ja niissä asuneista henkilöistä, jotka nyt mahdollisesti kummittelevat kohteessa. Mutta sarja herättää paljon tunteita ja tuntemuksia. On pelottavia hetkiä ja hauskoja hetkiä. Paljon ruudun kautta koettuja tunteita. Paljon ruudulla näkyviä tunteita. Paljon reaktioita ja aistein koettuja tuntemuksia. Tässä otetaan huomioon, että kyseessä on viihdetuote, joka on päätynyt analyysini kohteeksi. Nykyaikana erilaiset mediat ovat lisänneet kiinnostusta paranormaalista tutkimuksesta kohtaan. Paranormaaliiin liittyvät sarjat, kuten *The Sixth sense* (1972-1973) ja elokuvat, kuten *Entity* (1981) ja *Ghostbusters* (1984) loivat pohjaa paranormaaliiin kiinnostukselle³. Nousu uskossa kummituksiin ja kummitteluihin vastaa paranormaaliiin keskittyvien tv-sarjojen, eritoten paranormaaliiin tutkimuksen tv-sarjoihin, buumiin. Yhdysvalloissa tämä trendi alkoi kunnolla vuonna 2004 kun tv-sarja *Ghost Hunters* ilmestyi ruutuihin. Vuoteen 2012 mennessä Yhdysvalloissa lähetettiin ainakin 31:tä paranormaaliiin keskittyvää tosi tv-sarjaa. Uskontotieteen tutkija Mark Eaton sanoo että monet hänen tutkimuksensa aikana tapaamista henkilöistä kertoi, että nämä sarjat inspiroivat heidät liittymään paranormaaliiin tutkimuksen ryhmään tai perustamaan ryhmän. Eaton oli kolmen vuoden ajan mukana paranormaalista tutkimusta tekevässä ryhmässä ja teki tänä aikana 32 haastattelua paranormaaliiin tutkijoiden kanssa.⁴ Tämä kaikki kertoo näiden tv-sarjojen suosiosta ja vaikutuksesta.

Tämä herättää kysymyksen siitä, mikä on televisioidun paranormaaliiin tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö? Ja mitkä ovat televisioidun paranormaaliiin tutkimuksen synkän kulttuuriperinnön affektit? Nämä ovat tutkimukseni pääkysymykset. Käsittelylukujeni kautta nähdään alakysymys: Millaista aineetonta ja aineellista kulttuuriperintöä esiintyy Ghost Adventures sarjassa. Nämä kysymykset ovat tutkimukseni pohja ja päätutkimuskysymykset. Nämä käsitteet ovat tutkimukseni pohja: synkkää kulttuuriperintöä ja affektit. Aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö ja näiden eri prosessit.

³ Davis, 2012, s. 26

⁴ Eaton, 2015, s. 389, 391

1.1 Paranormaalien tutkimuksen tv-ohjelmaa tutkimassa

Paranormaalien tutkimusta ja sitä koskevia tv-sarjoja on tutkittu muun muassa uskontotieteen, lääketieteen, historian tutkimuksen, psykologian, mediatutkimuksen, kulttuurien tutkimuksen ja folkloristiikan puolella. Uskontotieteen puolelta voidaan mainita esimerkkinä Marc A. Eatonin artikkeli *“Give us a sign of your presence”: Paranormal Investigation as a Spiritual Practice*. Artikkelissaan Eaton esittää, että paranormaalien tutkimus on spirituaalinen uskonnonharjoitus. Tämä näyttäytyy siinä, miten paranormaalien tutkiminen luo osallistujissa tunteen ja tietoisuuden yhteydestä johonkin transsendenttiseen, jopa ylimaalliseen, tuonpuoleiseen todellisuuteen ⁵.

Artikkelissaan Eaton kuvailee, kuinka hänen kiinnostuksensa aihetta kohtaan nousi myös *Ghost Hunters* -sarjasta. Hän sanoo olleensa utelias siitä, miksi ihmiset lähtivät mukaan paranormaalien tutkimukseen, kuinka heidän uskonnolliset näkemyksensä vaikuttivat prosessiin, miten he keräsivät todisteita ja lopulta, mitä nämä todisteet kertoivat heille maailmasta fyysisen maailman toisella puolella. Hänen tutkimuksensa alkoi helmikuussa 2012, kun hän haastatteli kolmea paikallisen paranormaalien tutkimuksen jäsentä ja liittyi heidän mukaansa tutkimukseen teatterissa. Kolmen vuoden aikana hän otti aktiivisen tutkija⁶ -jäsen roolin, mikä antoi hänelle mahdollisuuden osallistua paranormaalien tutkimukseen ryhmän jäsenten kanssa. Hänen tutkimuksensa jatkuu vielä, mutta artikkelin valmistumiseen mennessä hän oli osallistunut 16 tutkimukseen, mukaan lukien yhteen spiritistiseen istuntoon ja haastatellut paranormaalien tutkijoita 32 kertaa. Näistä 32 haastattelusta 12 tehtiin paikan päällä ja 20 puhelimen välityksellä. ⁷ Tässä näemme esimerkin akateemisesta tutkijasta, joka on saanut kiinnostuksensa paranormaalien tutkimusta kohtaan paranormaalien tutkimuksen tv-sarjasta, ja sen kautta päässyt mukaan osaksi paranormaalien tutkimusta ja luonut sitä kautta oman tutkimuksensa.

⁵ Eaton, 2015, s. 407

⁶ researcher= tutkija tässä kohtaa ei investigator =tutkija, eli tässä kohtaa tarkoitan akateemisista tutkijaa eli hän on yhdistänyt akateemisen tutkijan roolinsa ja paranormaalien tutkimuksen ryhmän jäsenen roolinsa.

⁷ Eaton, 2015, s. 394

Median tutkija Annette Hill kirjansa *“Paranormal Media: Audiences, Spirits and Magic in Popular Culture”* luvussa neljä *“Armchair ghost hunters”* pohtii yleisön osallisuutta sarjoihin ja siihen, miten nämä sarjat vaikuttavat yleisön paranormaaleihin uskomuksiin. Hän toteaa, että ihmiset työstävät faktan ja fiktion ja välitettyjen todellisuuksien ja henkilökohtaisten uskojen läpi selvittääkseen itselleen, mitä he uskovat tai eivät usko⁸. Artikkelissaan *“Feeling Spirits: sharing subjective paranormal experience through embodied talk and action”* Rachael Ironside tutkii, kuinka subjektiivisia paranormaaleja kokemuksia jaetaan ja ymmärretään puheen ja toiminnan ilmentyminä. Hän on käyttänyt aineistonaan Iso-Britanniassa kuvattuja videoaineistoa subjektiivisista paranormaaleista kokemuksista paranormaalin tutkimuksien yhteydessä.⁹

Paranormaalin tutkimuksen tv-sarjoja on hyvin vähän tutkittu kulttuuriperinnön tutkimuksen kautta, mikä on tuottanut omat ongelmansa oman tutkimukseni kannalta. Itsereflektiona tässä kohdassa voidaan pohtia, miten tutkimukseeni on vaikuttanut aiemman tutkimuksen niukkuus. Ensinnäkin olen tutkimuksessani joutunut nojaamaan enemmän affektiteorioihin ja kulttuuriperintöprosesseihin, yhdistäen niitä löytämiini paranormaalin tutkimuksen tutkimuksiin ja vähäisiin paranormaalin tutkimuksen tv-sarjojen tutkimuksiin. Näin ollen myös ajatteluni pohjautuu enemmän affekteihin ja kulttuuriperintöprosesseihin. Tämä kaikki on osoittanut, että paranormaalin tutkimuksen tv-sarjoja pystyttäisiin tutkimaan synkän kulttuuriperinnön ja muutenkin kulttuuriperinnön kautta paljon enemmän. Tutkimukseni pyrkii pienimuotoisesti paikkaamaan tätä synkän kulttuuriperinnön aukkoa paranormaalin tutkimuksen tv-sarjojen tutkimuksessa.

Keskeiset käsitteet

Kaikilla tutkimuksilla on teoreettinen pohja. Minun tutkimukseni teoreettisena pohjana toimii kaksi käsitettä; synkkä kulttuuriperintö ja affektit, joista ensimmäisenä lähestytään termiä synkkä kulttuuriperintö.

⁸ Hill, 2011, s. 88

⁹ Ironside, 2018, s. 708

Difficult heritage, dissonant heritage, heritage that hurts ja *dark heritage*¹⁰ ovat termejä, jotka usein tulevat esiin puhuttaessa kulttuuriperinnöstä, joka on luonteelta synkkää, vaikeaa, negatiivista tai ristiriitaista. Tässä pro gradu -työssä käytän pääsääntöisesti termiä synkkä kulttuuriperintö, koska se on ehkä selkein tapa kuvata paranormaalista tutkimusta kulttuuriperintönä. Koska lähtökohtaisesti paranormaalien tutkimuksen paikat liittyvät kuolemaan.

Artikkelissaan *État présent: Dark Heritage* Sophie Fuggle sanoo, että jos synkkä turismi konsepti luo perustan ajattelulle siitä, miksi ja miten vierailemme kohteissa, jotka yhdistetään kärsimykseen ja hirmutekoihin. On myös tarpeellista ajatella, miksi tämän kaltaiset kohteet on säilytetty, miten ne säilytetään ja kenen toimesta. Tässä kontekstissa termi synkkä kulttuuriperintö on hyödyllisempi kuin synkkä turismi. Turismilla viittaa vierailijaan, joka tulee muualta. Turismi myös vihjaa vapaa-aikaan ja arkipäivän keskeyttämiseen. Kulttuuriperintö taas vihjaa erilaista, monitahoisempaa yhteisöön osallistumista, kuin turismin tarkoituksiin syntynyt palveluala. Termi myös muistuttaa siitä, miten vaikea kulttuuriperintö on sidottu arkipäivän maisemaan.¹¹

Tästä Fugglen ajattelusta nähdään, että synkkä turismi ja synkkä kulttuuriperintö ovat lähellä toisiaan ja näin ollen voidaan sanoa, että synkkä kulttuuriperintö on kulttuuriperintöä, joka samalla tavalla kuin synkkä turismi, liittyy usein kuolemaan, kauhuun, kärsimykseen ja katastrofeihin. Fuggle huomauttaa, että keskittyminen kärsimyksen paikan fyysiseen kohtaamiseen unohtaa, kuinka nämä paikat ovat usein sijoitettu osaksi laajempaa kulttuurista viittausta, eritoten kirjallisuutta ja elokuvaa¹². Voidaan siis todeta, että synkkä kulttuuriperintö näkyy myös median eri muodoissa. Tämä näkyy myös tutkimuksessani. Televisioitu paranormaalinen tutkimus esittelee synkkää kulttuuriperintöä median välityksellä. Synkkä kulttuuriperintö on kulttuuriperintöä, joka liittyy kuolemaan, kauhuun, kärsimykseen ja katastrofeihin, eli kulttuuriperinnön negatiivisiin aspekteihin. Synkän kulttuuriperinnön yhteisöt voivat olla paikallisia tai kansainvälisiä, turismiin, jaettuun kokemukseen tai samaan kiinnostukseen pohjautuvia. Nämä kulttuuriperintöyhteisöt luovat kulttuuriperintöä käymällä

¹⁰ = vaikea kulttuuriperintö, ristiriitainen kulttuuriperintö, satuttava kulttuuriperintö ja synkkä kulttuuriperintö

¹¹ Fuggle, 2020, s. 440 - 441

¹² Fuggle, 2020, s. 441

synkän kulttuuriperinnön kohteissa, jakamalla kokemuksiaan synkästä kulttuuriperinnöstä sekä osallistumalla synkän kulttuuriperinnön eri aspekteihin.

Tämän lyhyen synkän kulttuuriperinnön selityksen myötä voidaan siirtyä toiseen pääkäsitteeseen; affekteihin. Affektiteorioita on yhtä paljon kuin affekteja. Affektit eivät ole yksiselitteisiä¹³. Tässä pro gradu - työssä olen yhdistänyt eri affektiteorioita, joita nyt tässä esittelen. Affektit ovat sidoksissa järkeen ja kognitioon, mutta toisaalta ne ovat myös sidoksissa myös subjektiivisiin kokemuksiin kuten aisteihin ja tunteisiin¹⁴. Affektit ovat ruumiillisia: äkillisen tunnereaktion aikana, keho tuottaa erilaisia somaattisia¹⁵ signaaleja. Monet näistä saavat alkunsa aivorungosta ja ovat autonomisen hermoston aikaansaannoksia, kuten muutoksen verenkierrossa mistä johtuu punastuminen ja kalpeneminen, muutokset sykkeessä ja hengitysrytmissä. Muutoksia kasvojen lihaksissa, kun kasvot liikkuvat ilmeiden mukana. Muut lihakset muokkaavat asentoa ja ryhtiä tuoden esiin tunteen näkyviä muutoksia. Nämä fyysiset muutokset saavat seurakseen subjektiivisia tuntemuksia ja muita kognitioita, arviointeja, mielikuvia, muistoja ja arvioita tilanteesta.¹⁶ Tunne on tuntemus ruumiillisesta muutoksesta. Tunteisiin sisältyy arviointia, arvostelmia, asenteita tai tietty tapa ymmärtää maailmaa. Niihin sisältyy aistimuksia ja ruumiillisia tuntemuksia kuten myös järkeilyä.¹⁷

Affekti paljastaa sinut: sydämen syke, hikiset kädet, viha äänessä, ilo silmissä. Affekti kertoo kuka todella olet tai mitä todella olet; verenkierto, hien määrä ja laatu, hengästynyt odotus kurkussa, virnistys, jota et voi peittää, lasinen tuijotus.¹⁸ Affektit kertovat kuka olet ja yhdistävät sinut kulttuuriseen kontekstiin. Affektit ovat jotain, mitä me kaikki koemme. Tunteet ja affektit ohjaavat ajattelua, valintoja ja toimintaa. Tämä merkitsee kehon ja mielen vastakkainasettelun sijaan kehon ja aistien ja tiedostamattomien tuntemuksien huomioimista osana ihmisten ajattelua ja arkikäytäntöjä. Niiden voidaan nähdä olevan osa kulttuurisia ja sosiaalisia käsityksiä ja toimintatapoja.¹⁹ Affektit ovat monimuotoinen ja laaja konsepti. Nämä esimerkit edustavat vain pientä osaa affektiteorioista, mutta ovat pro gradu -työni

¹³ Rinne, Kajander, Haanpää, 2020, s. 6

¹⁴ Rinne, Kajander, Haanpää, 2020, s. 6

¹⁵ Somaattinen = 1) ruumiillinen; 2) ruumiiseen, elimistöön, kehoon kuuluva.

<https://www.terve.fi/sanastot/somaattinen>

¹⁶ Wetherell, 2012, s. 29

¹⁷ Ahmed, 2018, s. 14 - 15

¹⁸ Highmore, 2010, s. 118

¹⁹ Rinne, Kajander, Haanpää, 2020, s. 6 - 7

affektien teoreettinen pohja. Itse koen affektit kognitiivisena ja ruumiillisena prosessina, johon yhdistyy tunne- ja aistikokemukset.

Puhun tutkimuksessani myös paljon prosesseista: sekä affektiprosesseista että kulttuuriperintöprosesseista. Kulttuuriperintöprosessi voidaan määritellä tapahtumasarjana, jonka aikana jokin menneisyyden jälki valitaan ja tuotetaan säilyttämisen arvoiseksi todisteeksi²⁰. Kulttuuriperintö on siis jotain, mitä aktiivisesti prosessoidaan ja tuotetaan. Eri toimijat, kuten yhteisöt, yksilöt ja erilaiset instituutiot, valitsevat menneisyyden jäljen ja tuottavat sen kulttuuriperinnökseen²¹. Tämä prosessi toteutuu myös televisoidun paranormaalien tutkimuksen kohdalla, josta kerron tarkemmin luvussa 3. Affektiprosessi on affektin kokemisen prosessi. Margaret Wetherell kuvailee affektia äkillisenä tunnereaktiona, joka aiheuttaa muutoksia ruumiissa ja tuo mukanaan subjektiivisia ja kognitiivisia merkityksiä²². Tämä on itsessään prosessi. Tämä prosessi näkyy myös televisoidun paranormaalien tutkimuksen affekteissa, joista kerron lisää luvussa 2.

Muut käsitteet

Näiden teoreettisten käsitteiden mukana on myös käsitteet paranormaali tutkimus ja paranormaalien tutkimuksen tv-sarjat, joista seuraavaksi hieman yhdistellen selitän.

Kummitustarinoiden yleinen keskiö on maailmanlaajuinen ja globaalit traditiot ovat mahdollistaneet niiden leviämisen kansainvälisen populaarikulttuurin, esoteeristen kirjojen ja median muodossa. Kuitenkin, sen sijaan että ne olisivat herättäneet positiivista huomiota ja olisivat nousseet keskustelun aiheeksi, kummitukset ovat tulleet torjutuksi julkisesta keskustelusta, mitä dominoi tieteellinen rationalismi. Ne ovat karkotettu kulttuuriseen periferiaan ja keskustelussa marginalisoitu.²³ Pinnallisella tasolla dominantti keskustelu länsimaissa suosii “normaalista” ja “luonnollista” ja karkottaa “hylätyn tiedon” paranormaalista

²⁰ Sivula, 2013, s. 163

²¹ Sivula, 2013, s. 163

²² Wetherell, 2012, s. 29

²³ Valk, 2018, s. 95

ja ylikuonnollisesta yhteiskunnan periferiaan, mutta syvemmillä, alkukantaisella tasolla on olemassa kiinnostus tätä länsimaisen kulttuurin varjopuolta kohtaan ²⁴.

Vastoin odotuksia, joiden mukaan usko ylikuonnolliseen katoaisi rationaalisen modernin ajan myötä, tarinat kummituksista, jotka usein pohjautuvat omakohtaiseen kokemukseen, kukoistavat. Jopa kulttuureissa, joissa dominantti ajatusmaailma on skeptinen tai sidoksissa materialistiseen, kummittelut jatkuvat ja kummitukset ovat sopeutuneet sekulaariin ympäristöön. ²⁵ Viimeaikainen aaveiden metsästyksen liittyvien tv-sarjojen lisääntyminen reflektoi laajempaa julkista kiinnostusta paranormaaliiin tutkimukseen. Tällä hetkellä Yhdysvalloissa toimii yli 3000 paranormaaliiin tutkimusryhmää ja maailmanlaajuisesti niitä on paljon. Ilmiön laajuudesta kertoo myös se, että jopa urakeskeiseltä sivustolta LinkedIn löytyy paranormaaliiin tutkimuksen tiimejä ²⁶. Paranormaaliiin tutkijat käyttävät eri tutkimusmetodeja saadakseen todisteita kummituksista, ja täten elämästä kuoleman jälkeen. ²⁷

Tosi tv:n alalajina, paranormaaliiin tutkimukseen keskittyvät tv-sarjat näyttävät paranormaaliiin tutkimusta sen tapahtuessa, seuraten paranormaaliiin tutkimuksen tiimejä yöaikaan tapahtuvissa tutkimuksissa kohteissa, joissa väitetään kummittelevan. Sarjat, kuten *Most Haunted* jättävät todisteisiin ja autenttisuuteen liittyvät ongelmat avoimiksi useille tulkintatavoille, antaen yleisön muodostaa omat johtopäätöksensä. Tämä jännite viihteellisyyden kehyksen ja todellisuuden väitteen välillä aaveiden metsästyksen tv-sarjoissa on se perusta, jolle nämä sarjat ovat tuotettu ja miten ne osallistavat yleisöä. ²⁸ Aaveiden metsästyksen tv-sarjat käyttävät hyväkseen laajempaa hybridigenrejen trendiä ja kulttuurista kiinnostusta kummituksiin. Aaveiden metsästyksen tv-sarjat on tarkoitettu vain viihteellisyys tarkoituksiin, kuten sanotaan juridisessa ilmoituksessa sarjojen päätteeksi. Yleisö ei kuitenkaan katso sarjaa vain viihtyäkseen. Ihmiset adoptoivat monia identiteetti positiioita TV-katsojina nauttien todellisuuden lavastuksesta ja media kriitikkoina faktan ja fiktion hybridigenren luoman todellisuuden väitteen sisällä. ²⁹ Yleisö adoptoi skeptikon ja uskojan

²⁴ Partridge, 2013, s. 39

²⁵ Valk, 2018, s. 93

²⁶ LinkedIn,

https://www.linkedin.com/pub/dir?firstName=Paranormal&lastName=&trk=people-guest_people-search-bar_search-submit

²⁷ Eaton, 2015, s. 389

²⁸ Hill, 2011, s. 66

²⁹ Hill, 2011, s. 87

position ja tutkivat paranormaaleja ilmiöitä avomielisinä skeptikoina ja epävarmoina uskovina. Nämä tv-sarjat tarjoavat harjoituspaikan yleisölle, jossa he voivat pohtia suhdettaan identiteettiin ja paranormaaleihin uskomuksiin. Tämä on esimerkki siitä, miten media voi olla lähde identiteettityölle paranormaalien uskomusten ja epäuskomusten luomiselle ja ylläpidolle.

³⁰ Näin ollen voidaan nähdä, että paranormaalien tutkimuksen tv-sarjat ovat muodostaneet oman osansa paranormaalien tutkimuksen suosioista ja sen kasvusta populaarikulttuurissa.

Nykyään tarinoita paranormaaleista ilmiöistä jaetaan populaarikulttuurin ja sosiaalisen median kautta. Selittämättömillä ilmiöillä on kuitenkin historiansa ja niistä on puhuttu koko ihmiskunnan historian ajan. Tarinoita on jaettu leirinuotiolla viihteeksi ja opetuksiksi.³¹ Kautta ihmishistorian ihmiset ovat uskoneen kuolemanjälkeiseen elämään. Kummituksien uskottiin usein olevan kuolleita läheisiä, kuolleita henkilöitä, jotka etsivät kosta tai jumiin jääneitä sieluja, jotka maksoivat eläessään tekemistään pahoista teoista. Tämä on yleinen usko tänä päivänäkin. Modernina aikana, kun kummituksia tuntuu olevan joka puolella, on tullut paljon hyväksyttävämpää puhua niistä. Internetin myötä tarinat kohtaamisista kummitusten kanssa ovat yleistyneet.³²

Suurin osa aikaisista raporteista kummittelusta olivat rajoittuneet silminnäköisten kuvailuihin, mutta tieteen ja teknologian kasvaessa, myös halu saada todisteita kuolemanjälkeisestä elämästä kasvoi. Suurimman osan aikaa yliluonnollisille tapahtumille löytyi luonnollinen syy, joskus ei. Skeptikot halusivat kumota kummituksien olemassaolon, kummituksiin uskovat halusivat todistaa sen. Yksi ensimmäisistä paranormaaleista tutkimuksista voidaan ajoittaa ensimmäiseen vuosisataan, kun mies nimeltä Athenodoros vuokrasi talon Ateenasta tutkiakseen siellä huhutusta olevaa kummittelua. Pikkuhiljaa kiinnostus paranormaalista tutkimuksesta kohtaa kasvoi ja 1800-luvulla paranormaali tutkimus sai kenties suurimman jaksonsa, kun kasvava kiinnostus okkultismia ja spiritismiä kohtaan kasvoi viktoriaanisella ajalla.³³

³⁰ Hill, 2011, s. 87 - 88

³¹ Keskitalo, Keskitalo & Rönnbacka, 2019, s.43

³² Davis, 2012, s. 21

³³ Davis, 2012, s. 21-22

1.2 Menetelmät ja aineisto

“*Show yourself!*”³⁴ huutaa päättökija Zak Bagans kesken paranormaaliala tutkimusta. Hän provosoi negatiivista henkeä näyttäytymään. Tässä luvussa esittelen aineistoani ja käyttämiäni aineiston analyysimenetelmiä. Aloitan tämän luvun taulukolla, jossa on aineistonani käyttämäni jaksot ja niistä lyhyt kuvaus. Jatkossa puhun jaksoista niiden nimillä. Aineistonani toimii 17 jaksoa Ghost Adventures sarjasta.

“*These are our Ghost Adventures*”³⁵ narratoi päättökija Zak Bagans Ghost Adventures jaksosten introssa. Ghost Adventures on vuonna 2008 alkanut tv-ohjelma. Internet Movie Database sivuston mukaan ohjelma on luokiteltu dokumentti, historia ja tosi-tv genreihin. Sarja seuraa paranormaalien tutkijoiden heidän vieraillessaan kummittelevissa kohteissa. Jaksosten juoni on yksinkertainen. Tutkijat haastattelevat silminnäkijöitä, historioitsijoita ja muita alueen asiantuntijoita saadaakseen tietoa alueen ja kohteen historiasta ja saadaakseen kummittelevien taustasyitä tietoonsa sekä minkälaisia kummituksia kohteessa on ja keiden siellä oletetaan kummittelevan. Tämän jälkeen heidät lukitaan tutkittavaan kohteeseen auringonlaskusta auringonnousuun. Joskus he myös tekevät alustavia tutkimuksia päivän aikana. He suorittavat kohteessa paranormaalien tutkimuksen, usein provosoivat ja yrittävät konfrontoida kohteissa olevia henkiä. Tutkimuksen aikana he keräävät todisteita, joita usein – mutta ei aina – esitellään tarkemmin ohjelman lopussa, välillä mukana on myös muita asiantuntijoita esittelemässä näitä todisteita ja todistamassa niiden laatua ja autenttisuutta.³⁶

Ghost Adventuresin on luonut Zak Bagans ja Nick Groff, jotka toimivat myös tutkijoina sarjassa. Heidän mukanaan alusta lähtien oli Aaron Goodwin. Nick Groff poistui sarjasta vuonna 2017. Sarjan edetessä mukaan tutkijoiksi/teknikoiksi tulivat Billy Tolley ja Jay Wesley. Zak, Aaron, Billy ja Jay ovat nykyään sarjan vakiokasvot ja he muodostavat sarjan ydinporukan. Mutta sarjassa vierailee lukuisia muita hahmoja. He ovat silminnäkijöitä, kohteiden omistajia ja kohteiden entisiä tai nykyisiä työntekijöitä, historioitsijoita, meedioita, paranormaalien tutkijoita, pappeja, pastoreita, piispoja, noitia, voodooon harjoittajia, pakanoita,

³⁴ Bagans, 2016, Ghost Adventures: Reseda House of Evil

³⁵ Zak Bagans, Ghost Adventures - jaksosten introsta

³⁶ IMDB, Ghost Adventures

EVP³⁷-asiantuntijoita, poliiseja, vartijoita, puistonvartijoita, insinöörejä ja keksijöitä, jotka auttavat todisteiden keräämisessä ja keksivät uusia laitteita, joilla paranormaaliala tutkitaan, sekä kohteissa asuvia henkilöitä, jotka tarvitsevat apua ja heidän lähiomaisiaan. Henkilöitä, joita paranormaali kokemus on koskettanut tavalla tai toisella. Mukana on tietysti myös paljon sarjan tuottamiseen, kuvaamiseen ja muuhun tekniikkaan liittyviä henkilöitä, jotka mainitaan nimeltä lopputeksteissä.³⁸

Ghost Adventures on populaarikulttuurin tuote, eikä elä tyhjiössä vaan siinä kuullaan myös viittauksia populaarikulttuuriin kuten jaksossa Old Montana State Prison nähdään:

“It was like a forcefield” Zak.

“That was strange” Aaron.

“Like Silent Hill siren” Zak “³⁹

Tämä viittaa Silent Hill elokuvaan ja siinä esiintyvään sireeniin, joka kertoo, että jotain paha on tulossa. Eli toimii varoituksena.

Ja jaksossa Haunted Hollow Forest:

“Kuulevat outoa ääntä, kuin rummutusta.

“A weird sound”

“I didn’t like that sound. That was like some Blair Witch shit”⁴⁰

Viitaten tietysti kauhuelokuvaan Blair Witch Project, jossa seikkaillaan myös metsässä, joten yhteys on selvä. Nämä esimerkit kertovat siitä, kuinka populaarikulttuuri vaikuttaa toisiin populaarikulttuurin tuotteisiin. Paranormaalissa tutkimuksessa pyritään usein pelottavissa tilanteissa, joten on helppo nähdä, miten tässä kohtaa kaksi kauhuelokuvaa on päätynyt viitatuiksi sarjan henkilöiden toimesta. Ghost Adventures näkyy myös muissa populaarikulttuurin tuotteissa. Esimerkiksi paranormaalisiin ja true crimeen keskittynyt podcast

³⁷ EVP = Electronic Voice Phenomena. EVP:t ovat selittämättömiä ääniä, jotka on tallennettu nauhalle. Niitä pidetään todisteina paranormaleista ilmiöistä. Axtell, 2017, s. 2

³⁸ IMDB, Ghost Adventures

³⁹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Old Montana State Prison

⁴⁰ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Haunted Hollow Forest

Lights Out mainitsee Ghost Adventuresin usein, esimerkiksi jaksossa numero 26: *Warren Files: The Chilling Haunting of The Perron Family* podcastin juontajat puhuvat, kuinka Ghost Adventuresin Zak Bagans on kertonut, että tämä jakson kohteena oleva Perronin perheen entinen kotitalo on yksi kummittelevimmista kohteista missä hän on ollut ja kuinka siellä on raskas ja ahdistava tunnelma, ja jaksossa numero 16: *Haunted: The Eastern State Penitentiary* juontajat puhuvat kuinka Ghost Adventures on kuvannut jakson Eastern State Penitentiary:ssä⁴¹. Tämä on yksi pieni esimerkki siitä, kuinka Ghost Adventures on tullut osaksi populaarikulttuuria tietyissä piireissä.

Populaarikulttuurituotteena Ghost Adventuresia ja sen käyttönä aineistona tulee kuitenkin ajatella ja tutkia kriittisesti. Koska tutkimuksen alaisena on viihde- ja kulutustuote, tulee ottaa huomioon lähdekriittisiä aspekteja. Ensinnäkin kaikki ruudulla nähty on jonkin tahon valitsemaa. Voidaan olettaa, että materiaalista on valittu kaikista dramaattisimmat, pelottavimmat ja tunteellisimmat hetket – kaikki, jotka vaikuttavat vahvimmin yleisöön. Toisekseen, koska kyseessä on viihdetuote, jonka pohjatarkoituksena on viihdyttää, niin vaikka ohjelman perustana onkin tosi-tv niin voidaan myös olettaa, että paljon ohjelmasta on myös käsikirjoitettu ja näytelty. Toki nämä ovat oletuksia tosi-tv sarjojen luonteen pohjalta.

Kirjassaan *Laadullinen tutkimus 2.0* Pertti Alasuutari sanoo, että kriteerit, joilla lähteiden luotettavuutta arvioidaan riippuu mistä näkökulmasta lähteen informaatiota tarkastellaan. Alasuutarin mukaan aineistoa voidaan tarkastella joko indikaattoreina tai todistuksina. Indikaattori on tietoa, jota käytetään epäsuorana todisteena kysymyksestä, johon etsitään vastausta. Todistusta taas ajatellaan todistuslausuntona siitä mitä tutkitaan. Alasuutarin mukaan kulttuurituotteet edustavat lähdeyyppinä todistusta⁴². Täten aineistonani toimivaa sarjaa voidaan myös ajatella todistuksena.

Koska pohjaltaan tosi tv kuvaa ihmisten kokemuksiaan eli heidän muistitietoon, voidaan tosi tv:tä lähteä pohtimaan metodologiselta pohjalta muistitietona. Ghost Adventures on luonteeltaan dokumentaarinen, joten siinä esitellään sarjassa esiintyvien henkilöiden kokemus- ja muistitietoa. Täten voidaan ajatella asiaa Alessandro Portellin pohjalta. Portelli

⁴¹ Lights Out - podcast, jaksot 26 ja 16, 2020

⁴² Alasuutari, 2011, s. 96

sanoo tekstissään *The Death of Luigi Trastulli: memory and the Event*, että muisti manipuloi faktuaalisia yksityiskohtia ja kronologista jatkuvuutta kolmella eri tavalla: symbolisella, psykologisesti ja kaavojen mukaisesti⁴³. Tästä voidaan ajatella, että Ghost Adventuresin editiointiprosessin taustalla on samankaltainen manipulointiprosessi. Editoinnilla tahdotaan nostaa esiin tiettyjä asioita. Symbolisesti ajatellen editoinnilla tahdotaan antaa ohjelmasta ja sen tapahtumista tietty vaikutelma. Psykologisesti ajatellen editoinnin kautta tuodaan esiin hetkiä, jotka vaikuttavat yleisöön eniten: hetkiä, jotka ovat vaikuttaneet jaksoissa esiintyviin henkilöihin eniten. Kaavojen mukaisesti ajatellen editoinnilla tuodaan esiin sarjan jaksoissa toistuvia asioita ja esitetään yhdenmukaista linjaa. Portelli jatkaa sanomalla, että tämä epäjohtonmukaisuus faktan ja muistin välillä korostaa muistitiedon tärkeyttä. Tämä ei ole virheellisten muistojen aiheuttamaa, mutta muistin ja mielikuvituksen aktiivisesti ja luovasti tuottama prosessi, jonka avulla saadaan selvyyttä tapahtumiin.⁴⁴ Editoinnin voidaan nähdä olevan myös tämän kaltainen prosessi, jossa tuodaan selvyyttä jakson tapahtumiin editoimalla ne yhdeksi enintään 50 minuutin jaksoksi. Kuvamateriaalia kuitenkin on paljon enemmän kuin mitä jaksossa varsinaisesti nähdään.

Jaksoissa itsessään esiintyy myös jonkun verran lähdekritiikkiä, kuten voidaan nähdä Ghost Adventuresin jaksosta Bracken Fern Manor & Tudor House:

“Aaron ja Billy tutkivat kellaria. “Did you hear that?” Billy.

“I heard that” Aaron.

“It sounded like a growl” Aaron.

“I wanna say it was the furnace” Billy.

“I hope to god it was the furnace” Aaron.

“I wanna say that it was the furnace but why would it be on right now. It’s not cold” Billy.

“Let’s find out if there’s a furnace down here” Aaron.

“I don’t see a furnace down here” Billy.

“Bang. Found it. Please don’t touch the furnace” Aaron.

“Debunked” Aaron. “⁴⁵

⁴³ Portelli, 1991, s. 26

⁴⁴ Portelli, 1991, s. 26

⁴⁵ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Bracken Fern Manor & Tudor House

Ja jaksossa Salem:

“Tutkivat vanhaa lyseota, joka on Bridget Bishopin omistamalla maalla, Bridget oli yksi

Salemin noitavainojen uhreista.

Tutkijat yrittävät ottaa suoraan yhteyttä Bridgetiin.

He kuulevat lasien kolinaa mutta pian selittävät sen normaaliksi ääneksi.

Heidän askeleensa liikuttavat laseja.

“Debunked” todetaan. “⁴⁶

Näiden esimerkkien pohjalta, voidaan todeta, että tutkijat itse myös huomaavat ja huomauttavat asioista, jotka alun perin vaikuttavat paranormaalilta, mutta ovatkin vain arkisia asioita, tuoden jaksoihin oman lähdekriittikkisen aspektin. Tältä lähdekriittiseltä pohjalta lähdetään tarkastelemaan itse aineistoa alla olevan taulukon pohjalta. Aineistonani toimii 17 Ghost Adventures jaksoa 16 eri kaudelta jakautuen vuosien 2010 ja 2021 väliin.

Jakson nimi	Kausi, jakson numero ja julkaisuvuosi	Kuvaus paikasta/paikoista	Aiempi paranormaali tutkimus
Rolling Hills Sanitarium	Kausi 4, jakso 2, 2010	Rakennus on toiminut köyhäntalona, mielisairaalana, sairaalana, tuberkuloosisairaalan ja vanhainkotina	Kyllä
Salem Witch House	Kausi 4, jakso 19, 2011	Kaksi kohdetta; Lyseo ja Witch House	Witch Housen ensimmäinen paranormaali tutkimus, Lyseossa tehty aiemmin
Lizzie Borden House	Kausi 5, jakso 5, 2011	Kuuluisa kirvesmurha rikospaikka, nykyään B&B	Kyllä

⁴⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Salem

Hellfire Caves	Kausi 6, jakso 8, 2012	Salaseura Hellfire Clubin rituaalipaikka	Kyllä
The Exorcist House	Kausi 8, jakso 8, 2013	Kuuluisa manauksestaan, tavallinen koti	Kyllä
Fox Hollow Farm	Kausi 9, jakso 9, 2014	Sarjamurhaajan koti, nykyään asuinkoti	Ei kerrottu
Island of Dolls	Kausi 10, jakso 4, 2014	Pieni saari täynnä riivattuja nukkeja	Ei kerrottu
Old Montana State Prison	Kausi 11, jakso 2, 2015	Vanha vankila	Ei kerrottu
Bracken Fern Manor & Tudor House	Kausi 12, jakso 3, 2016	Vanha bordelli ja uhkapelikasino	Ei kerrottu
Reseda House of Evil	Kausi 13, jakso 4, 2016	Asuintalo, jossa paljon kuolemia	Ei kerrottu
Exorcism in Erie	Kausi 14, jakso 6, 2017	Asuintalo, jonka asukkaaseen on mahdollisesti kiinnittynyt demoni	Ei kerrottu
Albion Normal School	Kausi 15, jakso 9, 2017	Vanha koulurakennus, nykyään Halloween Attraction	Kyllä
Crisis in Oakdale	Kausi 17, jakso 7, 2018	Asuintalo	Ei kerrottu
The Woodbury: Home of American Horror Story	Kausi 18, jakso 6, 2019	Vanha talo vuodelta 1892, kuvattu paljon sarjoja ja elokuvia	Ei kerrottu
Haunted Hollow Forest	Kausi 20, jakso 6, 2020	Metsä, jossa toimii Halloween attraction	Kyllä
Benson Grist Mill	Kausi 21, jakso 11, 2021	Vanha mylly, useita muita rakennuksia kuten koulu ja lato	Kyllä
Terror at the Toy Shop	Kausi 22, jakso 2, 2021	Nykyään yritys, talo on palanut useasti ennen tätä	Ei kerrottu

Taulukko 1 kertoo aineistona käytettyjen Ghost Adventuresin jaksoiden nimet, julkaisuvuoden, mitä rakennukset ovat/ovat nykyään ja onko paikassa tehty aiemmin paranormaali tutkimus vai ei tai onko tätä kerrottu. Taulukko: Sara Heino 2022

Taulukko 1 kuvaa aineistoani. Siitä käy ilmi katsomani jaksot ja niiden nimet, miltä sarjan kaudelta ne ovat ja niiden julkaisuvuodet. Se kertoo, mitkä paikat jaksoissa esiintyvät, antaa lyhyen kuvauksen niistä ja kertoo onko kohteessa tehty aiemmin paranormaali tutkimus. Tällä viimeisellä aspektilla on merkitystä, koska jaksossa Lizzie Borden House selitetään, että kyseisessä kohteessa on tehty lukuisia paranormaaleja tutkimuksia ja että tämä energia ruokkii kohteen paranormaalien ilmiön energiaa⁴⁷. Tieto siitä, onko kohteessa tehty paranormaalitutkimusta vaikuttaa myös tutkittavan kohteen paranormaalien energiaan, jota sarjassa tutkitaan.

Valitsin jaksot niiden saatavuuden, paikan ja jaksoiden tapahtumien mukaan. Jaksot on katsottu Discover+ streamauspalvelun kautta, jossa ei kaikkia Ghost Adventuresin kausia ole saatavilla, kuten taulukosta 1 nähdään. Osa jaksoista olen valinnut jaksossa esiintyvän paikan tunnettavuuden mukaan, kuten Salem Witch House, The Exorcist House, Lizzie Borden House ja The Woodbury: Home of American Horror Story. Jaksot sijoittuvat pääsääntöisesti Yhdysvaltoihin paitsi Island of Dolls joka sijoittuu Meksikoon ja Hellfire Caves joka sijoittuu Iso-Britanniaan. Osa jaksoista on valittu niiden tapahtumien takia, kuten Crisis in Oakdale ja Exorcism in Erie. Muuten jaksot ovat valittu niiden kummittelun syyn vuoksi, näistä eritoten demoniset kummittelut ovat kiinnostuksen kohteeni. Koska niissä jaksoissa esiintyy kokemukseni mukaan paljon tunnereaktioita, ne olivat mielestäni hyvä kohde affektitutkimukselle.

Analysoidessani aineistoni kulttuuriperintöosuutta nostin siitä esiin ensinnäkin affektien omaiset kulttuuriperinnöt: emotionaalinen, ruumiillinen ja aistillinen. Toiseksi nostin esiin niin sanonut perinteisemmät kulttuuriperinnöt (paikat, välineet ja todisteet), mutta näissäkin esiin nousevat affektit. Tämä on näennäinen jako, mutta tutkimukseni kannalta toimiva prosessi.

⁴⁷ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Lizzie Borden House

Näistä affektien omaisista kulttuuriperinnoistä analysoin tämän rajaukseni kautta, mitä tunteita ohjelmassa esiintyvät henkilöt kokevat jakson aikana (emotionaalinen), mitä heidän kehonsa koki jakson aikana (ruumiillinen) ja mitä he aistivat jakson aikana (aistillinen). Näistä kirjoitin ylös, mitä tunteita, tuntemuksia ja kokemuksia heillä oli jakson aikana ja kuinka monta kertaa yhteensä aineistoni puitteissa näin tapahtui. Eli esimerkiksi henkilö oli surullinen x kertaa, henkilöllä oli paha aavistus x kertaa, henkilö kuuli askeleita x kertaa ja niin edelleen.

Toisekseen analysoin jaksoissa esiintyviä perinteisemmän kulttuuriperinnön аспектеjä. Nostan jaksoista siis esiin paranormaalissa tutkimuksessa käytettäviä välineitä sekä paranormaalien tutkimuksen paikkoja. Mutta aineistoni kautta näissäkin esiin nousee affekteja. Lopuksi analysoin jaksoissa esitettyjä todisteita kulttuuriperintönä. Tuotettuja todisteita, kuten videomateriaalia, äänitteitä ja kuvia, joista tulee esiin affekteja.

Analyysini pohjana toimii kaksi metodia: lähiluku ja sisällönanalyysi. Lähiluku voidaan yksinkertaisesti määritellä huolellisena ja ymmärtävänä teoksen tulkintana. Se on tapa tarkastella tekstejä tarkasti eritellen⁴⁸. Lähilukua voidaan myös soveltaa muiden medioiden tarkasteluun, kuten olen tutkimuksessani tehnyt. Aineistoni kohdalla teoksena on Ghost Adventures jaksot. Lähiluku näkyy aineiston analyysissäni kenttäpäiväkirjani nostoissa. Olen nostanut esiin jaksoista tiettyjä elementtejä; koettuja affekteja, tunteita, ruumiillisia reaktioita, aistikokemuksia, keskusteluita ja sanallisia reaktioita, käytettyjä välineitä ja saatuja todisteita. Olen pitänyt myös mukana tutkittavista paikoista kerrotun historian ja taustan ja osallistuvat henkilöt. Tämä kaikki voidaan nähdä myös sisällönanalyysinä.

Useita laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmiä voidaan katsoa sisällönanalyysiksi, kun ne pohjautuvat kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysiin⁴⁹. Sisällönanalyysi on menetelmä, jolla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi voidaan määritellä yksinkertaisesti dokumenttien systemaattiseksi ja objektiiviseksi analyysiksi. Dokumentti voi tarkoittaa esimerkiksi kirjaa, artikkelia, päiväkirjaa, kirjeitä, haastattelua, puhetta, dialogia, raporttia tai mitä tahansa kirjalliseen

⁴⁸ Pöysä, 2010, s.333

⁴⁹ Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 103

muotoon saatettua materiaalia.⁵⁰ Mutta myös filmien ja television ja liikkuvan kuvan analyysi sisällönanalyysinä on mahdollista⁵¹. Aineistosta tekemäni kenttäpäiväkirja on sisällönanalyysin kohteena toimiva dokumenttini. Dokumentti, josta olen luetteloanut koetut affektit, jakaen ne ruumiillisiin, emotionaalisiin ja aistillisiin. Olen myös nostanut esiin erilaiset paranormaalien tutkimuksen synkän kulttuuriperinnön paikat ja välineet ja todisteet ja näihin liittyvät affektit ja affektiprosessit.

⁵⁰ Sarajärvi & Tuomi, 2018, s. 117

⁵¹ Prior, 2015, s. 360

2 “I don’t have a good feeling”

“*I don’t have a good feeling*”⁵² sanoo päättökija Zak Bagans kun Albion Normal School:n tutkinnan toinen päivä alkaa. Hän kuvailee jo edellisenä päivänä tutkijoiden kokemia affektien omaisia tuntemuksia kohteen ennakkotutkimuksen aikana. Tässä luvussa keskityn näihin affektien omaisiin kulttuuriperintöihin. Olen jakanut tämän kulttuuriperinnön kolmeen eri alalukuun: ruumiillinen, emotionaalinen ja aistillinen. Mutta nämä kaikki kolme affekti kulttuuriperintöä ovat liitoksissa keskenään, ja niillä on usein päällekkäisyyksiä sekä yksi affekti voi luoda toisen affektin tai eri affektit voivat esiintyä samaan aikaan. Mutta olen erottanut nämä analyysin apuvälineenä. Lähtökohtaisesti koen kuitenkin affektin olevan ruumiillisen, emotionaalisen ja aistillisuuden yhteen sulautuma.

Näissä alaluvuissa kerron aineistoni pohjalta millaisia ruumiillisia, emotionaalisia ja aistillisia affekteja tutkijat ovat kokeneet ja miten ne ovat näkyneet. Olen tehnyt näistä affekteista taulukot, joiden kautta nähdään koetut eri affektit ja kuinka monta kertaa ne esiintyivät aineistoni aikana.

2.1 Ruumiillinen

Tässä alaluvussa keskityn aineistoni pohjalta esiin nousseisiin paranormaalien tutkimuksen aikana koettuihin ruumiillisiin affekteihin. Ruumiilliset affektit voidaan määritellä kehollisina tuntemuksina, mutta niillä on usein myös tunnepohjainen reaktio taustalla. Olen tässä kohtaa kuitenkin vielä erotellut tiettyihin tunteisiin liittyvät ruumiilliset reaktiot, kuten suru ja itku, erillisiksi affekteiksi. Alla olevasta taulukosta nähdään aineistossani koetut ruumiilliset affektit ja kuinka monta kertaa ne nousivat esiin. Tämän taulukon ja aineistoni pohjalta nostan esiin ruumiillisia affekteja televisioidun paranormaalien tutkimuksen kulttuuriperintönä tässä alaluvussa.

Koettu affekti	Koettu näin monta	Koettu affekti	Koettu näin monta
----------------	-------------------	----------------	-------------------

⁵² Bagans, 2017, Ghost Adventures: Albion Normal School

	kertaa		kertaa
Huono olo	3	Tuntee painetta rinnallaan	2
Outo olo ⁵³	5	Tuntuu kuin kurkku olisi turpoamassa umpeen	1
Itku	8	Kipua käsivarressa	1
Kylmät väreet	4	Outo mustelma	1
Huimaus	6	Säikähdys/pelästyminen ⁵⁴	10
Pahoinvointi	5	Heikko olo	2
Pyörryttää	10	Kipu (ei määritelty paikka)	2
Kuumeisuus	1	Kaatuminen	3
Vapina	4	Hiki	3
Käyttäytyy oudosti	6	Kasvoissa jälki	2
Iho kananlihalla	2	Ei saa henkeä/vaikea hengittää	5
Silmät kostuu	1	Silmät punaiset/tulehtuneet	1
Vatsakipu	3	Poskiontelot tukossa	1
Pulssi nousee/kiihtyy	5	Päänsärky	5

Taulukko 2 kuvaa koetut ruumiilliset affektit ja niiden määrät. Taulukko: Sara Heino 2023

Äkillisen terävän tunnepuuskan aikana keho tuottaa laajan skaalan somaattisia⁵⁵ signaaleja. Monet näistä saavat alkunsa aivorungosta ja ovat autonomisen hermoston aikaansaannosta, kuten muutokset verenkierrossa, joka aiheuttaa punastumisen, kalpenemisen ja muutokset pulssissa ja hengityksessä. Myös lihaksissa näkyy muutoksia, kun ilme kasvoilla muuttuu; hymyt, kulmien kurtistelut, rypistymisten ja vääntelyjen eri muodot. Muut lihakset vaikuttavat

⁵³ Outo olo voi olla sekä fyysinen että emotionaalinen reaktio

⁵⁴ Säikähdys/pelästymisen on myös ruumiillinen reaktio

⁵⁵ Somaattinen = 1) ruumiillinen; 2) ruumiiseen, elimistöön, kehoon kuuluva.

<https://www.terve.fi/sanastot/somaattinen>

ryhtiin ja asentoon, moduloiden rentoutumista ja jäykistymistä luoden vatsan puristuksen tunteen tai rauhoittumisen tunteen. Aivoissa ja keskushermostojärjestelmässä kemialliset lähettimet tekevät yhteyksiä ja polkuja hermostollisen synapsien poikki. Neuroverkot alkavat aktivoida välittäen informaatiota nopeasti.⁵⁶

Näitä fyysisiä muutoksia seuraa subjektiivinen tuntemus, lisäksi muita kognitioita, arviointeja, mielikuvia ja muistoja tilanteesta. Tyypillisesti *“bursts of affect”* ovat myös toimintapainoitteisia. Ne muodostavat voimakkaan halun tehdä jotain - paeta, nuhdella, vedota, siirtyä lähemmäs ja niin edelleen. *“Burst of affect”* sisältää niin voimakkaita somaattisia muutoksia kuin kognitiivisia, vaikuttimellisen käytöksellisiä ja subjektiiviskokemusperäisiä aineosia.⁵⁷ Affektit ovat ruumiillinen tuntemus ja kokemus, siinä missä emotionaalinen ja aistillinen. Affektit näkyvät ja tuntuvat ruumiissa ja muokkaavat kokemusta, mikä nähdään aineistossani. Jaksojen aikana Ghost Adventuresin paranormaalien tutkijat ja heidän teknikkonsa ja vierailijansa kokevat erilaisia ruumiillisia affekteja.

Taulukosta 2 voidaan huomata, että aineistostani esiin nousseet ruumiilliset affektit voidaan nähdä olevan negatiivisia tuntemuksia. Esimerkiksi huono olo, päänsärky, vatsakipu, tai heikko olo ovat tuntemuksia, joita ei usein kuvailla positiiviseen sävyyn. Nämä ruumiilliset affektit muodostavat narratiivin paranormaalien tutkimuksen ruumiillisista kokemuksista. Taulukosta 2 nähdään, että aineistossani eniten koetut ruumiilliset affektit ovat säikähdys/pelästymisen ja pyörtymisen tunne. Säikähdys/pelästymisen on fyysinen reaktio johonkin yllättävään tai pelottavaan. Esimerkiksi äkillinen kova ääni ja tilanteen/paikan yleinen pelottavuus ovat aiheuttaneet tämän reaktion.

*“Zak kuulee sihahduksen, reagoi voimakkaasti, säikähtää”*⁵⁸

Voimakas ruumiillinen reaktio on helposti nähtävissä ruudun läpi. Säikähdys näkyy ruumiillisena reaktiona usein voimakkaana hätkähdyksenä ja usein jonkin sortin äänen kautta. Vaikka tutkija ei suoraan sanallistaisikaan säikähdystään, on se usein tämän kaltaisissa tilanteissa helposti nähtävissä ja editointiprosessin kautta se usein myös nostetaan viihteen

⁵⁶ Wetherell, 2012, s. 29

⁵⁷ Wetherell, 2012, s. 29

⁵⁸ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Lizzie Borden House

vuoksi esiin. Aineistossani pyörtymisen tunne on ollut yhteydessä siihen, että henki tai paikka vaikuttaa tutkijaan.

“ *Kun alamme asettaa kameroita taloon tutkimustamme varten, talo alkaa heti vaikuttamaan meihin kaikkiin* ” Zak narratoi

“ *Minua pyörryttää* ” “ *Olin tukehtua* ” “ *Taidan pyörtyä* ” “ *Voi luoja* ” “ *Minuakin huimaa* ”
Tutkijat sanallistavat ”

Tämän kaltainen voimakas reaktio kaikilta puhuu omaa kieltään talossa olevan paranormaalien ilmiön voimakkuudesta. Jaksossa Reseda House of Evil tutkijat ovat yksityiskodissa, jossa on tapahtunut monia kuolemia, mukaan lukien talon omistaja, joka teki itsemurhan. Talossa asuvat sanovat, että talon jokaisessa huoneessa on kuollut joku.⁵⁹ Tässä esimerkissä tutkijat ovat itse sanallistaneet tuntemuksensa ja narratoivat, että tutkittava talo vaikuttaa heihin. Tämän kaltainen kokemus voidaan kuvailla termillä “*burst of affect*”.

“*Burst of affect*” on tila, joka muodostaa globaalin muutoksen kehossa ja mielessä koostuen joukosta paikallisia siirtymiä. Nämä siirtymät eivät yleensä etene loogisesti, lineaarisesti taia asteittain, vaan neurotieteen tämänhetkisen ajattelun mukaan prosessointi on moninkertainen ja rinnakkainen. Ruumiilliset toiminnot viittaavat edestakaisin toisiinsa, vahvistaen, rajoittaen, organisoiden neurobiologisia virtoja. Se ei ole kuin valmiin käsikirjoituksen avautuminen vaan enemmän eri prosessien yhdistyminen tai osittainen ja väliaikainen selvitys. Tässä “*burst of affect*” tilassa oleminen ei ole vain hetken yhdistyminen. Se on myös hetken väräys, missä keho/mieli mahdollisuudet ja keho/mieli-tilat on kerätty yhteen tiettyyn kokoontumiseen ja päästetään irti sensuroituna tai säänneltyinä sosiaalisessa kontekstissa.⁶⁰ Paranormaalien tutkimuksen ruumiilliset affektit ovat osa laajempaa kulttuurista kokemusta ruumiillisuudesta ja ne näkyvät myös eri sosiaalisissa konteksteissa. Esimerkiksi säikähdyksen yleisluonteinen ruumiillinen affekti, jonka liki kaikki ovat jossain kohtaa elämäänsä kokeneet. Yhteisesti koetut affektit ovat kulttuuriperintöä, ruumiilliset affektit yhdistävät eri ihmisiä,

⁵⁹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso Reseda House of Evil

⁶⁰ Wetherell, 2012, s. 29 -30

yhteisöjä ja kulttuureja. Paranormaalien tutkimuksen koetut ruumiilliset affektit voivat olla tilanteena harvinaisempia mutta koetut affektit ovat pääsääntöisesti yleisluonnollisia.

2.2 Emotionaalinen

Tässä aluvussa keskityn aineistoni pohjalta esiin nousseisiin paranormaalien tutkimuksen aikana koettuihin emotionaalisiin affekteihin. Emotionaalinen affekti on tunnekokemus, jonka pohjalla voi olla ruumiillinen affekti. Nämä usein ruokkivat toisiaan, mutta olen erotellut ne tässäkin aluvussa. Alla olevasta taulukosta nähdään aineistossani koetut emotionaaliset affektit ja kuinka monta kertaa ne nousivat esiin. Tämän taulukon ja aineistoni pohjalta nostan esiin emotionaalisia affekteja televisoidun paranormaalien tutkimuksen kulttuuriperintönä tässä aluvussa.

Koettu affekti	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti	Koettu näin monta kertaa
Pelko	26	Paniikki	4
Suru	5	Levottomuus	1
Into	8	Huolestuneisuus	3
Aggressio	3	Euforia	1
Ahdistus	3	Uupumus	2
Hämmennys	2	Kokee ristiriitaisia tunteita	1
Sekavuus	3	Vakava	3
Yllättyneisyys	5	Raivo	1
Viha	3	Kauhu	1
Outo olo ⁶¹	6	Tuska	2
Hermostuneisuus	6	Masennus	2
Järkytys	3	Ei tunne olevansa oma itsensä	1

⁶¹ Outo olo voi olla sekä fyysinen että emotionaalinen reaktio

Syyllisyys	1	Ärsytys	1
Tuntee tekevänsä väärin	1	Säikähdys	4
Tunteellisuus	4	Vastentahtoisuus	2
Tuntee saaneensa rauhan	1	Onnellisuus	1

Taulukko 3 kuvaa koetut emotionaaliset affektit ja niiden määrät. Nämä ovat aineistossa sanallistettuja affekteja. Taulukko: Sara Heino 2023

Sara Ahmed kuvailee tunteen olevan tuntemus ruumiillisesta muutoksesta. Hän sanoo, ettei tunteisiin sisälly ajatusprosessia, määrittelyä tai arviointia vaan tunnemme esimerkiksi pelkoa, koska sydämemme laukkaa. Pääsääntöisesti on kaksi teoriaa tunnekokemuksesta: edellä nähty fyysinen tuntemus tai kognitioon pohjautuva. Kognitioon pohjautuva ajatus taas esittää, että tunteisiin liittyy enemmän arviointia, arvostelmia, asenteita tai tapoja ymmärtää maailmaa.⁶² Itse olen affekti ajattelussani yhdistänyt kumpaakin teoriaa. Ajattelen tunteen kumpuavan sekä fyysisestä, ruumiillisesta reaktiosta että kognitioon pohjautuvasta reaktiosta. Nämä voivat esiintyä missä tahansa järjestyksessä: ruumiillinen reaktio aiheuttaa kognitiivisen reaktion tai toisinpäin, tai ne voivat ilmaantua samanaikaisesti.

Ahmed pohjaa ajatteluaan René Descartesin kautta, nojaten ideaan, että objektit eivät herätä erilaisia intohimoja, koska ne olisivat erilaisia, vaan siksi, että ne voivat satuttaa tai hyödyttää meitä eri tavoin. Se havaitaanko jokin hyödylliseksi tai haitalliseksi riippuu siitä, miten objekti vaikuttaa henkilöön⁶³. Tämä ajatus pohjustaa Ahmedin näkökulmaa siitä, että tunteen määräytymisen takana on ajattelua ja arviointia mutta samalla se tuntuu myös ruumissa. Kun tehdään päätöksiä objektin hyödyllisyydestä tai haitallisuudesta, nämä päätökset usein nojaavat siihen, miten olemme tekemisissä objektin kanssa.⁶⁴ Tämä on paranormaalien tutkimuksen kulttuuriperinnössä ja affekteissa se ydinasia, miten joku objekti, yleensä henki, vaikuttaa tutkijoihin ja heidän tunteisiinsa ja reaktioihinsa.

⁶² Ahmed, 2018, s. 14

⁶³ Descartes, 2005, s. 51

⁶⁴ Ahmed, 2018, s. 15

Aaron suorittaa Spirit Box sessiota Albion Normal Schoolissa. Tavoitteena kommunikoida entisessä koulussa olevien henkien kanssa.

“ Aaronilla on spirit box⁶⁵.

Henki sanoo spirit boxin kautta: “The Devil”

“Oh my God. Spirit said the Devil” Aaron.

Aaron näyttää hermostuneelta.

“Oh my God. I’m so scared right now” Aaron “⁶⁶

Tässä esimerkissä on kaksi objektia, henki ja spirit box. Henki sanoo spirit boxin kautta The Devil = paholainen. Paholaista pidetään lähtökohtaisesti pahana hahmona. Tämän jälkeen Aaronin nähdään olevan hermostunut ja hän sanallistaa pelkonsa. Pelko on yleismaailmallinen tunne ja se lasketaan yhdeksi ihmisen perustunteista. Perustunteet ovat universaaleja ihmisille ja esiintyvät jopa eläimissä.⁶⁷ Täten pelko on hyvä esimerkki emotionaalisesta affektista. Pelkoa kokevat kaikki ihmiset jossakin vaiheessa elämäänsä tavalla tai toisella. Pelko on kaksijakoinen tunne. Toisaalta ihmiset kammoavat sitä toisaalta taas ihmiset nauttivat pelon tunteesta⁶⁸. Tämä kuvastaa paranormaalista tutkimusta oivallisesti, koska jossain määrin sitä tekevät ihmiset nauttivat siitä pelon tunteesta, mitä he kokevat tutkimuksen aikana, vaikka samalla inhoavatkin olla peloissaan. Taulukosta 3 huomataan, että pelko on aineistossa eniten esiin noussut koettu emotionaalinen affekti. Artikkelissaan Helena Hörnfeldt sanoo käsitelleensä pelkoa tunteena, emotionaalisena ja affektina sekä kommunikatiivisena ilmiönä, jonka merkitys ei aina riipu yksilöllisestä kokemuksesta. Hörnfeldt käsittää pelon kulttuurisena ilmiönä, joka syntyy toiminnan myötä ja vuorovaikutuksessa objektien kanssa.⁶⁹ Tässä näemme yhteyden aiemmin mainittuun Ahmediin. Kaikki aineistossani esiin nousseet emotionaaliset affektit pystytään määrittelemään samankaltaisella ajatusprosessilla: ne ovat loppujen lopuksi kaikki syntyneet

⁶⁵ Spirit box = laite, jonka kautta henki voi kommunikoida

⁶⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Albion Normal School

⁶⁷ Hörnfeldt, 2020, s. 113

⁶⁸ Hörnfeldt, 2020, s. 114

⁶⁹ Hörnfeldt, 2020, s. 119 -120

tietyn toiminnan, paranormaalien tutkimuksen, myötä ja vuorovaikutuksessa erilaisten objektien, kuten henkien, kanssa. Täten niiden voidaan todeta olevan kulttuurisia ilmiöitä, joita kokevat yksilöt, mutta ne ovat universaaleja tunnekokemuksia, jotka yhdistävät nämä kokevat yksilöt eri kulttuuriperintöyhteisöihin ja kulttuuriperintöihin.

Laurajane Smith toteaa kirjassaan *Emotional Heritage: Visitor Engagement at Museums and Heritage sites* kulttuuriperinnön olevan emotionaalista. Jos kulttuuriperintöllä on merkitystä, on myös emotionaalinen elementti siinä miten ja mitä se merkitsee.⁷⁰ Emotionaaliset affektit kulttuuriperintönä ovat emotionaalinen elementti kulttuuriperinnön merkityksestä.

Emotionaaliset affektit tuottavat merkityksiä kulttuuriperinnölle. Paranormaalien tutkimuksen emotionaaliset affektit ovat esimerkki tästä. Ne luovat kulttuurisen ilmiön ja narratiivin paranormaalien tutkimuksen emotionaalisesta kulttuuriperinnöstä. Tämä Smithin ajatus kulttuuriperinnön emotionaalisuudesta yhdistettynä aiemmin mainittuihin Ahmediin ja Hörnfeldtiin tuottaa näkökulman paranormaalien tutkimuksen emotionaalisten affektien kulttuuriperinnöstä kulttuurisena ilmiönä, jonka syntyyn vaikuttavat eri objektit. Nämä affektit tuottavat universaaleja kokemuksia, jotka linkittävät paranormaalien tutkijat synkän ja paranormaalien kulttuuriperinnön yhteisöihin. Paranormaalien kulttuuriperinnön yhteisöt yhdistävät ihmisiä. Paranormaalien kulttuuriperinnön isoimmat yhteisöt ovat ne ihmiset, jotka ovat kokeneet paranormaalien ilmiön sekä he, jotka uskovat paranormaaleihin ilmiöihin. Nämä ovat maailmanlaajuisia yhteisöjä, kuten tietyt uskonnot tai uskomukset, jotka yhdistävät ihmisiä yhteisöiksi.

2.3 Aistillinen

Tässä alaluvussa keskityn aineistoni pohjalta esiin nousseisiin paranormaalien tutkimuksen aikana koettuihin aisteilla koettaviin affekteihin: kuulo, tunto, haju, maku, näkö ja yliaistillinen. Aistillinen affekti tai aisteilla koettava affekti on affekti, joka on koettu aistien avulla. Tähän kohtaan olen laskenut mukaan niin sanotun yliaistillisen, joka näkyy esimerkiksi tunteena siitä, että aistii jonkin läsnäolon tai tuntee negatiivista energiaa. Eli mitä ei varsinaisesti aisteilla koeta mutta mikä on yliaistillinen kokemus, joka on sanallistettu. Tässä alaluvussa olen jakanut eri aistit eri taulukoihin. Pääsääntöisesti kaikki nämä koetut

⁷⁰ Smith, 2021, s. 50

affektit ovat aineistossani esiintyvien tutkijoiden ja henkilöiden sanoittamia. Tämän taulukon ja aineistoni pohjalta nostan esiin aistein koettuja affekteja televisioidun paranormaalien tutkimuksen kulttuuriperintönä.

Luonteeltaan paranormaalit kokemukset, ja näin ollen myös paranormaali tutkimus, omaavat subjektiivisia ominaisuuksia, joita usein kuvataan tunteina, sensaatioina ja näkyinä. Eniten esiintyvät paranormaalit kokemukset ovat tunne, läsnäolo, yliaistillisuus, out-of-body kokemukset ja paranormaalit unet.⁷¹ Artikkelikokoelman *Affekti ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* johdannossa Rinne, Kajander ja Haanpää puhuvat siitä, kuinka affektit ovat sidoksissa järkeen ja kognitioon mutta myös subjektiivisiin kokemuksiin kuten aistimuksiin ja tunteisiin⁷². Tässä aluvuossa keskityn nimenomaan aistimuksiin ja siihen, miten ne nähdään aisteilla koettavina affekteina. Aistein koetut affektit ovat jossain määrin myös ruumiillisia ja emotionaalisia. Kuten edellisissä aluvuissa mainitsin, kaikki kolme affektityyppiä ovat yhteydessä toisiinsa ja usein toisistaan erottamattomia. Highmore sanoo artikkelissaan *Affect, food and social aesthetics* aistien ja affektien sekoittuvan toisiinsa⁷³. Nämä myös sekoittuvat ruumiillisiin ja emotionaalisiin kokemuksiin. Aistit ovat usein kuitenkin se ensimmäinen keino, jolla havaitsemme asioita ja näin ollen ovat usein se ensimmäinen katalyytti affektiprosessissa.

Koettu affektit (kuulo)	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti (kuulo)	Koettu näin monta kertaa
Huutoa	2	Askelia	8
Äänen/ääniä ⁷⁴	18	Miehen äänen	4
Murinaa	2	Psst ääni	1
Itkua	1	Oven sulkeutuvan/oven kolahdus	3
Tömähdys/pamaus	4	Sihinää	1

⁷¹ Ironside, 2018, s. 705

⁷² Rinne, Kajander & Haanpää, 2020, s. 6

⁷³ Highmore, 2010, s. 120

⁷⁴ Ei sanallistettu mikä ääni

Puhetta	1	Naisen ääni	1
Kun joku heittää kiviä	2	Sian ääni	1
Koputusta	4	Jonkin juoksevan	3
Laulua	1	Liikettä	2
Noidan käkätystä	1		

Taulukko 4 kuvaa koetut kuuloaistiin pohjautuvat affektit ja niiden määrät. Tutkijoiden sanoittamia. Taulukko: Sara Heino 2023

“ Billy kuulee ääntä. Billy huutaa ja lähtee ääntä kohti.

Billy vaikuttaa järkyttyneeltä, ääni värisee.

“Something or someone’s down here with me right now” Billy “⁷⁵

Tästä esimerkistä nähdään affektiprosessi, joka alkaa aistista. Tutkija/kameramies Billy kuulee ääntä, joten hän huudahtaa ja lähtee juoksemaan ääntä kohti. Hän näyttää järkyttyneeltä ja hänen äänensä värisee, joten tunne näkyy hänessä. Lopuksi hän sanallistaa, kuinka hän tuntee jonkun tai jonkin olevan hänen kanssaan. Tässä näkyy aistista alkanut affekti, jossa yhdistyy ruumiillinen reaktio ja tunne.

Koettu affekti (tunto)	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti (tunto)	Koettu näin monta kertaa
Tuntee käden päällään	1	Tuntee jonkin koskevan takamukseensa	1
Tuntee käden ympärillään	1	Tuntee jotain korvassaan	2
Kun kaapua kiskotaan	1	Tuntee vastarintaa	1
Kuin olisi saanut sähköiskun	2	Tuntee nykäisyn	1

⁷⁵ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Old Montana State Prison

Tuntee jääkylmää/kylmää ilmaa/energiaa	16	Tuntee energiaa	7
Tuntee jonkin menevän lävitseen	1	Tuntee nykäisyjä hiuksissaan ja kulmakarvoissaan	1

Taulukko 5 kuvaa koetut tuntoaistiin pohjautuvat affektit ja niiden määrät. Tutkijoiden sanoittamia. Taulukko: Sara Heino 2023

“Zak tuntee kylmän energian aallon, jonka hän kokee varoituksena”⁷⁶

Tässä esimerkissä tutkija Zak tuntee kylmän energian aallon ja hän sanallistaa, että hän kokee tämän varoituksena. Tässä nähdään, että taas aistikokemus tuottaa tuntemuksen, jonka kokija tulkitsee sen varoitukseksi.

Koettu affekti (haju)	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti (haju)	Koettu näin monta kertaa
Omena	1	Rikki	2
Veri	1	Mädäntynyt	1

Taulukko 6 kuvaa koetut hajuaistiin pohjautuvat affektit ja niiden määrät. Tutkijoiden sanoittamia. Taulukko: Sara Heino 2023

“Haistavat rikin hajun, mädäntyneen haju.

“Could be demonic entity cause that’s what they do”

Zak viitaten rikin hajuun”⁷⁷

Tässä esimerkissä tutkijat haistavat rikin hajun, mädäntyneen hajun. Paranormaalissa tutkimuksessa rikin tai mädäntyneen haju usein viittaa demoniseen henkeen, minkä tutkija Zak sanallistaa. Tässä aistikokemus tuottaa muiston aiemmasta kokemuksesta tai tiedosta, yhdistäen aistikokemukset ja kognitiivisen ajattelun.

⁷⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Exorcism in Erie

⁷⁷ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Bracken Fern Manor & Tudor House

Koettu affekti (maku)	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti (maku)	Koettu näin monta kertaa
Maistaa mullan	1	Maistaa raudan	1

Taulukko 7 kuvaa koetut makuaistiin pohjautuvat affektit ja niiden määrät. Tutkijoiden sanoittamia. Taulukko: Sara Heino 2023

“Aaron haistaa veren, maistaa mullan ja raudan”⁷⁸

Tässä esimerkissä tutkija Aaron haistaa veren ja samalla maistaa mullan ja raudan. Eritoten raudan maku suussa yhdistetään vereen. Joten tässä tapauksessa kaksi aistia toimii yhdessä. Kuten taulukosta 7 voidaan nähdä, nämä ovat ainoat makuaistiin pohjautuvat affektit, jotka esiintyivät aineistossani. Raudan maku suussa on hyvin yleinen aistikokemus, tuli se sitten verestä tai vaikka vesijohtovedestä. Se on yhdistävä aistikokemus.

Koettu affekti (näkö)	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti (näkö)	Koettu näin monta kertaa
Ovi aukeaa itsestään	1	Valot välkkyvät	1
Tulen syttyvän itsestään	1	Jokin liikkuu	1
Tumma/ varjo hahmo	7	Miehen hahmo	1
Hahmo	1	Sinivihreä hehku	1
Painauma	1	Valo sammuu itsestään	1

Taulukko 8 kuvaa koetut näköaistiin pohjautuvat affektit ja niiden määrät. Tutkijoiden sanoittamia. Taulukko: Sara Heino 2023

“Takaovi aukeaa itsestään. “What the fuck was that” Dakota “⁷⁹

⁷⁸ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Hellfire Caves

⁷⁹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Crisis in Oakdale

Tässä esimerkissä tutkijat näkevät kuinka talon takaovi aukeaa itsestään. Kameramies/tutkija Dakota sanallistaa reaktionsa tapahtumaan. Näköaistiin pohjautuva kognitiivinen prosessi tuottaa hämmästyksen ja säikähdyksen tunteen.

Koettu affekti (yliaistillinen)	Koettu näin monta kertaa	Koettu affekti (yliaistillinen)	Koettu näin monta kertaa
Jonkun/jonkin läsnäolo	12	Hahmon tuijotus	2
Tuntee jotain pahaenteistä	1	Tuntee pahan/negatiivisen energian	4
Negatiivinen energia	5	Energian muutos	3
Henki vaikuttaa tutkijoihin ⁸⁰	5	Tuntee outoa energiaa	3

Taulukko 9 kuvaa koetut yliaistilliset affektit ja niiden määrät. Tutkijoiden sanoittamia.

Taulukko: Sara Heino 2023

“ *“I’m not a psychic but what I am is very sensitive to energy, just like you are Aaron” Zak*”

81

Tässä esimerkissä tutkija Zak puhuu siitä, kuinka hän on erittäin herkkä energialle, kuten myös Aaron. Tämä tietty herkkyys energiaa kohtaan on se yliaistillinen tapa tuntea esimerkiksi jonkun/jonkin läsnäolo. Taulukosta 9 huomataan, että jonkun/jonkin läsnäolon tunteminen on ollut näistä yliaistillisista affekteista se useimmin koettu. Se on affektiivinen prosessi, jossa herkkyys energialle tuottaa kokemuksen jonkun/jonkin läsnäolosta.

Yliaistillisuus on näistä aistein koettavista affekteista se vaikein todentaa, koska kyseessä on henkilön oma sensitiivisyys ja aistitulkinta.

Olen näiden esimerkkien kautta tuonut esiin, kuinka aistit ovat osa affektiprosessia. Hyvin usein ne ovat se affektin alkuun paneva voima. Kuten jo mainitsin, ajattelen affekteja prosesseina, jossa yhdistyy kognitiivinen ja ruumiillinen, tunne- ja aistikokemukset. Näissä

⁸⁰ Tutkijat ovat itse sanallistaneet tämän

⁸¹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Bracken Fern Manor & Tudor House

käyttämässäni esimerkeissä voidaan myös nähdä tämä prosessi. Se alkaa aistein havaittavasta ilmiöstä eli aistikokemuksesta, jota usein seuraa ruumiillinen reaktio tai tunne tai molemmat. Lopulta kognitiivinen prosessi, jossa henkilö sanallistaa kyseisen kokemuksen.

2.4 Affektit yhdessä

Tässä aluvuussa keskityn yhdistämään eri tavoin koetut affektiprosessit. Edellisissä aluvuissa pohjustin tätä jo jonkin verran. Kuten totesin jo tämän luvun alussa nämä eri affektit ovat usein yhteydessä toisiinsa ja usein ovat osa samaa affektiprosessia.

Kuten nähdään jo aiemmin käyttämässäni esimerkissä Albion Normal School jaksosta:

“ Aaronilla on spirit box.

Henki sanoo spirit boxin kautta: “The Devil”

“Oh my God. Spirit said the Devil” Aaron.

Aaron näyttää hermostuneelta.

“Oh my God. I’m so scared right now” Aaron “⁸²

Tässä yhdistyy aistikokemus, josta affektiprosessi saa alkunsa: ruumiillisuus, tunnekokemus ja kognitio. Aistillinen, ruumiillinen ja emotionaalinen affekti muodostavat yhdessä affektiprosessin. Ensiksi Aaron kuulee (aistikokemus) hengen sanovan spirit boxin kautta “The Devil” Hän toistaa mitä henki sanoo ja näyttää fyysisesti hermostuneelta (ruumiillisuus), tämän jälkeen hän sanallistaa (kognitio) pelkonsa (tunnekokemus).

Antamissani esimerkeissä aineistostani voidaan nähdä miten ruumiilliset, emotionaaliset ja aistein koetut affektit toimivat yhdessä muodostaen affektiprosessin, jossa nämä affektit yhdistyvät kognitiivisen ajattelun kanssa. Paranormaalien tutkimuksen affektit ovat kulttuurinen ilmiö, joka yhdistää ne kokeneet ihmiset osaksi laajempaa paranormaalista kulttuuriperintöyhteisöä. Koska nämä affektit eivät ole yksilölliset paranormaalille tutkimukselle, yhdistävät ne myös niitä kokeneet ihmiset laajemmin eri kulttuuriperintöyhteisöihin. Tärkeintä on kuitenkin se, että ne yhdistävät ihmiset

⁸² Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Albion Normal School

kulttuuriperintöyhteisöön, joka on kokenut paranormaalien ilmiöiden ja kokenut tähän liittyviä affekteja, kuten pelkoa. Tämä kulttuuriperintöyhteisö on maailmanlaajuinen yhteisö, joka tuottaa kulttuuriperintöä keskustelemalla kokemuksistaan ja jakamalla niitä eri medioissa.

3 “Anomaly detected”

“Anomaly detected”⁸³ ilmoittaa SLS⁸⁴-kamera Ghost Adventuresin tutkijoiden suorittaessa paranormaalista tutkimusta yksityiskodissa. Tässä luvussa keskityn televisoidun paranormaalin tutkimuksen aineellisen kulttuuriperintöön yhdistäen sitä affektien kanssa. Olen jakanut tämän aineellisen kulttuuriperinnön kahteen alalukuun: paikat sekä välineet ja todisteet. Välineet ja todisteet ovat hyvin lähellä toisiaan, koska todisteet saadaan näiden välineiden kautta ja niiden affektit ovat yhteydessä toisiinsa. Luvussa 2.2 puhuin siitä, miten objektit vaikuttavat tutkijoihin ja heidän tunteisiinsa ja reaktioihinsa luoden affektiprosessin. Tässäkin luvussa tämä sama prosessi tulee esiin tutkijoiden reaktioissa paikkoihin, välineisiin ja todisteisiin. Jälleen kerran tulee kuitenkin tiedostaa, että nämäkin affektit ja miten tämä aineellinen kulttuuriperintö esitetään, on käynyt läpi viihteellisen editointiprosessin. Tämä editointi prosessi vaikuttaa siihen, miten yleisö kokee nämä affektit ja miten paikat ja välineet tulevat esiin yleisölle.

3.1 Paikat

Kulttuuriperintö on prosessi, jotain, joka aktiivisesti luodaan. Se on muisto menneisyydestä, joka on päätetty jättää ja ylläpitää.⁸⁵ Tämä koskee myös televisoidussa paranormaalisissa tutkimuksissa nähtäviä paikkoja. Ne ovat synkän kulttuuriperinnön kohteita ja usein myös synkän turismin kohteita. Ne ovat kohteita, joissa on tapahtunut kuolemaa, kärsimystä ja pahuutta. Mutta kuitenkin ne ovat kulttuuriperintöprosessin kautta säilyneet nykypäivään.

“Father Jack Ashcraft pohtii, että on mahdollista että talossa tapahtunut on jättänyt sinne muiston.

“A psychic imprint on the location itself” Jack.”⁸⁶

⁸³ SLS-kamera, 2017, Ghost Adventures: Exorcism in Erie

⁸⁴ SLS = Structured Light Sensor. Kamera joka käyttää infrared laser gridiä visuaalisesti havainnoimaan henkiä

⁸⁵ Lillbroända-Annala, 2014, s. 25

⁸⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: The Exorcist House

Tässä esimerkissä Isä Jack Ashcraft puhuu paikan muistista – menneisyyden jäljistä, jotka ovat luoneet paranormaalin ilmiön paikkaan. Trauman psyykkisistä jäljistä, jotka muodostavat omanlaisensa kerroksensa paikkojen kulttuuriperintöprosesseihin.

Taulukosta 1 näemme, että aineistoni paikat ovat monimuotoisia historioiltaan, mutta niitä kaikkia yhdistää se, että niissä on tapahtunut jotain pahaa, joka on aikaansaanut hengen läsnäolon. Kaikki taulukossa 1 näkyvät paikat eivät kuitenkaan ole julkisia synkän kulttuuriperinnön ja synkän turismin kohteita, vaan ne ovat yksityisiä asuintaloja, joilla on synkkä historia ja kulttuuriperintö. Jaksoissa The Exorcist House, Fox Hollow Farm, Exorcism in Erie, Reseda House of Evil ja Crisis in Oakdale esiintyy tavallinen asuintalo, jonka asukkaat ovat kysyneet apua paranormaalien tutkijoilta hengen/henkien läsnäoloon liittyviin ongelmiin. Nämä ovat paikkoja, joissa joskus jopa sarjan tutkijat kyseenalaistavat, miksi siellä asuvat henkilöt ovat muuttaneet tai jääneet asumaan sinne. Näin tapahtuu jaksossa Fox Hollow Farm.

“I don't understand why someone would want to live in this house” Zak “⁸⁷

Tässä esimerkissä tutkija Zak Bagans ihmettelee, miksi kukaan asuisi Fox Hollow Farmilla. Fox Hollow Farm on asuinkoti, jonka aiempi asukas oli sarjamurhaaja Herb Baumeister. Hän tappoi talossaan nuoria miehiä ja poltti heidän ruumiinsa talon takana olevassa metsässä. Kaikkia uhreja ei ole vielä tunnistettu ja metsästä löytyy yhä väkivaltaisesti kuolleiden uhrien jäänteitä, minkä tutkija Zak Bagans toteaa olevan: *“Recipe for haunting”⁸⁸*. Vaikka tähän asuintaloon, joka on paranormaalien tutkimuksen kohteena, liittyy paljon negatiivisia affekteja, omistajat ovat kuitenkin olleet tietoisia paikan historiassaan sen ostaessaan. He omalta osaltaan ylläpitävät talon kulttuuriperintöprosessia ja sen synkkää kulttuuriperintöä ja siihen liittyviä affekteja. Talossa asuvat ihmiset kokevat henkeen liittyvät affektit, esimerkiksi:

“Talon omistajat aistivat Herbin paikallaolon, on huone johon toinen omistaja ei halua mennä, tämä oli Herbin kylpyhuone”⁸⁹

⁸⁷ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Fox Hollow Farm

⁸⁸ Bagans, 2014, Ghost Adventures: Fox Hollow Farm

⁸⁹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Fox Hollow Farm

Talon omistajat ovat itse sanallistaneet jaksossa tämän ja näin tuovat esiin kokemuksiaan ja affektejaan paikassa. Kuten taulukosta 10 huomattiin, jonkin/jonkun läsnäolon aistiminen oli yksi eniten koetuista yliaistillisista affekteista. Tästä esimerkistä huomataan myös pelko paikkaa kohtaan, halu olla menemättä tiettyyn huoneeseen talossa. Taulukosta 4 nähdään, että pelko oli eniten koettu emotionaalinen affekti.

Pelko, tavalla tai toisella, tutkittavia kohtaan nousee esiin jaksosta toiseen tutkijoiden reaktioissa niihin. Esimerkiksi jaksossa Island of Dolls:

“ *“Oh my God. Are you kidding me right now”* ”

Tutkijoiden ensireaktio saareen.

“These dolls are gonna fucking take our souls” Zak “⁹⁰

Island of Dolls on pieni saari Xochimilcon kanaalien alueella Mexico Cityssä. Suuri määrä mutiloituja nukkeja roikkuu puiden oksissa saarella. Niiden sanotaan olevan laitettu sinne Don Julian Santa nimisen erakon toimesta. Hän asui saarella 50 vuotta. Tarinan mukaan Don Santa löysi hukkuneen pienen tytön ja nuken hänen viereltään. Pian tämän jälkeen tytön henki alkoi ilmestyä öisin ja Don Santa laittoi nuken roikkumaan puusta lepytelläkseen tytön henkeä, mutta öiset vierailut jatkuivat. Don Santa jatkoi nukkejen ripustamista puiden oksiin koko elämänsä ajan ja puissa on nyt satojen nukkejen kokoelma. Don Santa on kuollut mutta nuket ovat yhä saarella. Saaresta on tullut suosittu turistikohde ja turistit saapuvat kahden tunnin veneretken kanaalien läpi nähdäkseen makaaberin saaren. Tämä saari on yksi Meksikon synkän turismin kohteista.⁹¹

“ *“Deep in the ancient Aztec canal system outside of Mexico City lies an island said to be infested with possessed dolls...” Zak narratoi”⁹²* ”

Tutkijoiden ensireaktio saareen on epäuskoinen, hieman kauhistunut. Zak omien sanojensa mukaan kärsii nukkefobiasta:

⁹⁰ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Island of Dolls

⁹¹ Speakman, 2019, s. 156 - 157

⁹² Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Island of Dolls

“Yksi nukke päästää ääntä kuin siinä olisi paristot.

“That’s creepy” Zak.

Zak haukkaa happea ja puhuu omasta fobiastaan.”⁹³

Hänen reaktionsa on voimakkaampi ja pelokkaampi, mikä on tietysti odotettavissa ja täysin validi reaktio, kun kärsii nukkefobiasta ja on menossa saarelle, joka on täynnä kummittelevia nukkeja. Mutta juuri tämä osoittaa pelon affektisen vaikutuksen.

Samoin jaksossa Albion Normal School, paikka, joka oli aiemmin koulu mutta on nykyään Halloween nähtävyys:

“Aaron talossa, jossa Halloween rekvisiittaa.

“It’s just amping up my fear level” Aaron”⁹⁴

Tässäkin esimerkissä Aaron sanallistaa pelkonsa paikkaa kohtaan, mutta tällä kertaa ei sen menneisyyttä kohtaan vaan sen nykyistä käyttöä. Tämä kulttuuriperintöprosessi, jossa synkän kulttuuriperinnön paikasta eli paikasta, jossa on kuollut mystisesti ihmisiä, on tullut synkän turismin ja viihteen kohde, on muokannut paikasta aiempaa pelottavamman tietyllä tavalla. Se on suunniteltu pelottamaan. Aaron oli kuitenkin jo tutkinnan aikana peloissaan ja paikka vain vahvisti hänen pelkoaan, jonka hän sanallistaa.

Vaikka pelko onkin eniten aineistossani koettu emotionaalinen affekti ja tämä tulee esiin televisioidun paranormaalien tutkimuksen synkän kulttuuriperintöpaikkojen kohdalla voimakkaasti, mukana on kuitenkin viihteellisuuden vuoksi myös huumoria. Kuten voidaan esimerkiksi nähdä jaksosta Old Montana State Prison, jonka jaksossa sarjan tutkijat ovat vanhassa vankilassa Montanan osavaltiossa Yhdysvalloissa. He tutkivat siellä olevaa oletettua paranormaalista ilmiötä. Montanan alueellinen vankila oli toiminnassa vuosina 1879 - 1979 ja avattiin vuonna 1980 yleisölle. Rakennus toimii nykyään Old Montana Prison -museona. Tuhannet vangit menettivät identiteettinsä vankilan seinien sisällä ja olivat osallisena sen kerroksittaisessa, usein väkivaltaisessa historiassa vankilan yli vuosisadan

⁹³ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Island of Dolls

⁹⁴ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Albion Normal School

toiminta-ajan aikana. Tuhannet vangit ja sadat henkilökunnan jäsenet tulivat tutuiksi Montanan alueellisen vankilan kanssa. Onnekkaita kävelivät ulos sieltä mutta osa – sekä vangit että henkilökunnan jäsenet – kuolivat vankilan seinien sisällä. Mikä tahansa heidän kohtalonsa olikaan, kaikki joiden elämä kietoutui vankilan kiviin ja tiiliin, jättivät jälkeen jotain itsestään.⁹⁵ Näistä syistä siellä oletetaan kummittelevan. Jakson aikana kuitenkin nähdään myös huumoria, ensiksi kun tutkijat tutkivat vankilaa SLS-kameran avulla. Kamera näyttää miehen hahmon makaavan sängyssä sellissä, mutta tutkijat huomaavat, että kyseessä oli vain nukke (museon lavastusta varten). Aluksi he säikähtivät tätä hahmoa, mutta seuraavaksi naureskelevat säikähtämiselleen.

“Laite näyttää miehen hahmon makaavan sängyssä sellissä.

Mutta oli kuitenkin vain nukke.

Tutkijat säikähtävät aluksi mutta naureskelevat lopuksi”⁹⁶

Jakson lopussa Zak ja Aaron menevät vankilan turvaosastolle ja Zak lukitsee Aaronin selliin. Jakso loppuu tähän huumoripätkään.⁹⁷

Ja jaksossa Benson Grist Mill. :

“ “Where’s the gift shop? That’s what I’m chasing. You’re chasing a ghost, I’m chasing a gift shop” Aaron.

Lopulta Aaron löytää lahjakaupan (oikeastaan maatilamyymälän) ja on onnellinen.

Kuvataan humoristiseen sävyyn.

Aaron löytää myös matkamuistomyymälän.

Zak puhuu Aaronin lapsenomaisesta käytöksestä, jonka johdosta he katsovat sopivaksi lähettää hänet kouluun jututtamaan toista tutkijaa.”⁹⁸

Tässä esimerkissä tutkijat ovat juuri saapuneet Benson Grist myllyn alueelle. Benson Grist mylly rakennettiin vuonna 1854 ja se oli toiminnassa 1940-luvulle asti. Sen restaurointi

⁹⁵ Baumler, 2008, s. 1, 3

⁹⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Old Montana State Prison

⁹⁷ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Old Montana State Prison

⁹⁸ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Benson Grist Mill

aloitettiin vuonna 1983.⁹⁹ Nykyään se on turistikohde, jossa sanotaan kummittelevan. Alussa Aaron heittää vitsiä candy corn - makeisista ja sitten ilmoittaa etsivänsä lahjakauppaa. Koko pätkä on kuvattu humoristiseen sävyyn.

Näistä esimerkeistä voidaan nähdä, että paikkoihin ja niissä syntyneisiin tilanteisiin suhtaudutaan myös huumorilla. Onhan kyseessä loppujen lopuksi televisio-ohjelma. Viihteellisyyttä ei siis unohdeta, vaikka tehdäänkin usein vakavaa ja joskus pelottavaakin paranormaalista tutkimusta. Näiden esimerkkien ja aiempien esimerkkien pohjalta voidaan lähteä ajattelemaan paranormaalin tutkimuksen kohteena olevien paikkojen kulttuuriperintöprosessia.

Esimerkeissä ja aineistossa nähdyt paranormaalin tutkimuksen kohteena olevat paikat käyvät läpi omanlaistaan kulttuuriperintöprosessia, johon paranormaali tutkimus tuo oman kerroksensa. Voidaan ajatella tätä prosessina, jossa ensimmäinen vaihe on se synkän kulttuuriperinnön tapahtuma, usein kuolema, joka luo paranormaalin ilmiön. Prosessin toinen vaihe on tämä paranormaali ilmiö ja sen tuottamat kokemukset, joista sarjassa nähtävät silminnäkijät puhuvat. Kolmas vaihe on tämä kohteessa suoritettu paranormaali tutkimus, joka televisioidaan.

Tässä tapauksessa, jossa paikat ovat päätyneet televisioitun paranormaalin tutkimuksen kohteiksi, on niillä tarkoitus myös viihdyttää kuluttajia ja tuoda esiin näiden paikkojen synkkää kulttuuriperintöä kertomalla katsojille paikkojen historiasta ja kummittelun taustasyistä. Nämä aineistoissani esiintyvät paikat ovat synkän kulttuuriperinnön paikkoja, koska niihin kaikkiin liittyy kuolemaa ja kärsimystä. Niihin liittyy paljon affekteja, joita niissä asukkaat, vierailijat ja tutkijat kokevat. Näistä isoimpana on noussut esiin pelko. Vaikka sarja on viihteellinen, tuodaan siinä kuitenkin esiin ihmiset ja heidän tunteensa. Paikkojen synkän kulttuuriperinnön kanssa yhdessä elää niiden ihmisten affektit, jotka kokevat paikan paranormaalit ilmiöt.

⁹⁹ Benson Grist Mill, <https://bensonmill.org/about-us/history/>

3.2 Välineet ja todisteet

Kuten paikat, myös paranormaalissa tutkimuksessa käytettävät välineet ovat omalta osaltaan käyneet läpi kulttuuriperintöprosessin. Välineitä, jotka ovat suunniteltu tiettyä tarkoitusta varten ja säilyneet käytössä. Ne ovat tietoisien prosessien tuloksia. Paranormaalista tutkimusta on tehty vuosikautia ja siinä käytettävät välineet ovat muokkautuneet teknologian kehittyessä. Mutta mikä on näiden välineiden kulttuuriperintöprosessi, kun puhutaan televisioidusta paranormaalista tutkimuksesta? Ensiksi kyseinen väline luodaan, oli sitten kyseessä väline, joka on luotu täysin paranormaalista tutkimusta varten tai väline, jolla on muutakin käyttöä. Seuraavaksi esine otetaan käyttöön paranormaalissa tutkimuksessa. Sitten välineen kautta luodaan todisteita paranormaaleista ilmiöistä. Lopuksi nämä todisteet näytetään television välityksellä yleisölle.

Pääsääntöisesti paranormaalissa tutkimuksessa käytettävät välineet voidaan jakaa kahteen kategoriaan: niihin, joilla on myös muuta käyttöä ja niihin, jotka on varsinaisesti suunniteltu paranormaalisiin tutkimuksiin. Ne voidaan myös jakaa käyttötarkoituksen mukaan kahteen kategoriaan: niihin, joilla havaitaan energiaa, joka kertoo henkien läsnäolosta ja niihin, joilla pyritään kommunikoimaan henkien kanssa.

Välineiden kautta saadut todisteet ovat vähemmän tietoisien prosessien tuloksia, koska ei voida ennakoita minkälaisia todisteita saadaan. Mutta ne ovat kuitenkin näiden välineiden ja henkien kautta luotua kulttuuriperintöä, johon tutkijat vaikuttavat omilla teoillaan näin luoden prosessin, jonka kautta tämä synkkä kulttuuriperintö luodaan. Välineet, todisteet ja henget ovat objekteja joiden kanssa/kautta tutkijat luovat kulttuuriperintöä. Ahmedin mukaan, kun päätetään onko objekti hyödyllinen tai vahingollinen, onko se hyvä vai paha, tulkitaan usein kuinka olemme tekemisissä kyseisen objektin kanssa.¹⁰⁰ Tämä näkyy useassa jo käyttämässäni esimerkissä. Mikä tahansa pahaan viittaava, sanat “Demon” “Diablo” “Devil” ja niin edelleen, saa tutkijoissa aikaan aina reaktion. Ja välittömästi heidän ja katsojien mielessä yhdistyy ajatus pahasta hengestä. Ajatus pahuudesta pelottaa ja tuo esiin affekteja, kun jo aiemmin käyttämässäni esimerkissä jaksosta Albion Normal School nähdään:

¹⁰⁰ Ahmed, 2018, s. 15

“ Aaronilla on Spirit Box.

“Come on, man” ja “The Devil” Spirit Box.

“Oh my God. Spirit said the Devil.” Aaron.

Aaron näyttää hermostuneelta.

“Oh my God. I’m so scared right now” Aaron “¹⁰¹

Tässä esimerkissä Aaron reagoi voimakkaasti siihen, että henki sanoi Spirit Boxin kautta “The Devil”. Paholainen viittaa pahaan, mikä selvästi hermostuttaa Aaronia. Ja hän sanallistaa pelkonsa. Tässä kohtaa objekti on henki ja tässä kommunikaatiossa henki antaa viitteitä pahaan. Joten Aaronin on helppo tämän pohjalta olettaa, että henki on paha ja täten suhtautuminen on pelokas.

Tähän kulttuuriperintöön liittyy myös paljon erilaisia affekteja ja affektiprosesseja. Kuten jo aiemmin todettu, *“burst of affect”* on tila, joka muodostaa muutoksen kehossa ja mielessä koostuen joukosta paikallisia siirtymiä. Nämä siirtymät eivät yleensä etene loogisesti, lineaarisesti tai asteittain, vaan neurotieteen tämänhetkisen ajattelun mukaan prosessointi on moninkertainen ja rinnakkainen. Ruumiilliset toiminnot viittaavat edestakaisin toisiinsa, vahvistaen, rajoittaen ja organisoiden neurobiologisia virtoja. Se ei ole kuin valmiin käsikirjoituksen avautuminen vaan enemmän eri prosessien yhdistyminen tai osittainen ja väliaikainen selvitys. Tässä tilassa oleminen ei ole vain hetken yhdistyminen. Se on myös hetken värväys, missä keho/mieli mahdollisuudet ja keho/mieli-tilat ovat kerätty yhdeksi kokonaisuudeksi ja päästetään irti sensuroituna tai säänneltyinä sosiaalisessa kontekstissa.¹⁰² Tämä kuvastaa hyvinkin paljon tässä luvussa esimerkkeinä käyttämiäni erilaisia affektiprosesseja. Ne voivat alkaa esimerkiksi välineen kautta.

Sarjassa tutkimuksien aikana tehdään paljon EMF-mittauksia erilaisten EMF-laitteiden kautta.¹⁰³ EMF-mittarit mittaavat elektromagneettista säteilyä. Teorian mukaan säteilyn määrä nousee, kun henki on paikalla. EMF-mittari on esimerkki välineestä, joka on alun perin suunniteltu muuhun käyttöön, mutta on tullut osaksi paranormaalialueen tutkimusta.

¹⁰¹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Albion Normal School

¹⁰² Wetherell, 2012, s. 29 - 30

¹⁰³ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Salem

“Aaron hakee EMF-mittarin.

Zak sytyttää kaksi kynttilää ja pyytää henkiä sammuttamaan toisen niistä.

Aaron puhuu hengille.

Valot välkkyvät.

Kuulevat askelia yläkerrasta, menevät yläkertaan.

Alakerrassa EMF-mittari nousee 10 asti (korkea numero EMF-mittarissa).

“It’s happening” Aaron “¹⁰⁴

Tästä esimerkistä nähdään miten EMF-mittari ja siitä saadut todisteet innostavat tutkijoita ja aiheuttaa heissä affekteja, jotka he sanallistavat. Tässä tapauksessa Aaron innostuu ja sanallistaa tämän. Samalla henkien muu läsnäolo näkyy muilla tavoin. Ensiksi tutkijat ovat yrittäneet kommunikoida henkien kanssa, sitten valot välkkyvät, tutkijat kuulevat askelia yläkerrasta, jossa ei ole ketään. Samalla EMF-mittari näyttää energian muutoksen. Henkien läsnäolo varmistuu tutkijoille.

Välineet voivat myös itsessään tuottaa affekteja tutkijoissa, kuten jaksossa Old Montana State Prison:

“ Tutkijat ottavat uuden laitteen käyttöönsä. PILFER¹⁰⁵. S

amalla ruutuun tulee varoitus “Warning: Positive Ions are Harmful to Humans”

Zak huolestuu Billystä, koska uuden kokeellisen laitteen vaikutusta ihmisiin ei tunneta.

Billy alkaa kokea hämmennystä ja euforiaa, hänen on vaikea viestiä selkeästi. “¹⁰⁶

Tässä esimerkissä uusi kokeellinen laite alkaa vaikuttamaan tutkijaan ei-odotetulla tavalla. Billy alkaa kokemaan euforian tunnetta ja hämmennystä. Hänen on vaikea viestiä selkeästi ja hän sekoilee sanoissaan:

“ “Larry Pilfer, right?” Billy.

¹⁰⁴ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: The Woodbury: House of American Horror Story

¹⁰⁵ PILFER = Positive Ion Low Frequency Energy Resonator eli positiivisten ionien matalan taajuuden energiaresonaattori

¹⁰⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Old Montana State Prison

“That’s the device. It’s Larry Cheadle¹⁰⁷. Just say Larry” Zak ja Jay naureskelevat Billylle.

“It’s affecting my brain” Billy.

Billyn olo alkaa olla sekava.

“I feel like an energy layer is on my forehead. Almost like an electric blanket” Billy “¹⁰⁸

Billy tuntee kokeellisen välineen vaikutuksen itsessään, reagoi siihen ja sanallistaa tunteuksensa. Tämä on affektiprosessi, jonka PILFER-väline saa aikaan Billyssä.

Kaikista eniten affekteja näkyy kuitenkin välineiden avulla saaduissa todisteissa. Eritoten niissä, mitkä on saatu henkien kanssa kommunikoimalla erilaisilla Spirit Box tai Ovilus-välineillä. Nämä kaksi laitetta ovat ne tärkeimmät välineet, jotka nousivat esiin aineistostani. Spirit Box on millisekunnin nopeudella radiotaajuuksia skannaava laite, joka tuottaa muuan muassa valkoista kohinaa. Tämän sanotaan auttavan kommunikoinnissa henkimaailman kanssa.¹⁰⁹ Ovilus-laitteessa on useita eri toimintoja, muun muassa tärinän tunnistus sekä elektromagneettisen kentän muutoksiin reagoivat sensorit, jotka valikoivat sanan sanavarastosta muuttuvien arvojen mukaan. Taustalla on ajatus siitä, että henki pystyisi manipuloimaan sähköä käyttäviä laitteita.¹¹⁰ Nämä kaksi laitetta tuottavat lähtökohtaisesti laitteista eniten affekteja, koska ne mahdollistavat kontaktin henkien kanssa. Esimerkiksi jaksossa Bracken Fern Manor & Tudor House:

“ Zak säikähtää jotain ja astuu taaksepäin.

“I just felt something come up through the door.” Zak.

“Jay, I can feel her” Zak.

Tutkijat käyttävät Spirit Boxia.

“Hello” naisen ääni sanoo Spirit Boxin kautta.

“Thank you for saying hello. You just validated to me that I saw you and sensed you right me.

“ Zak.

¹⁰⁷ Larry Cheadle oli vankilan asukas, joka Halloweenina 1966 pyysi, että hänet siirrettäisiin eristysselliin, 8 tuntia myöhemmin hänet löydettiin kuolleena. Hän oli paistunut kuoliaaksi koska oli niin kuuma. Billy tutkii kyseistä eristysselliä tässä esimerkissä.

¹⁰⁸ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Old Montana State Prison

¹⁰⁹ Keskitalo & Keskitalo & Rönnbacka, 2019, s. 60

¹¹⁰ Keskitalo & Keskitalo & Rönnbacka, 2019, s. 69

“So awesome she spoke” Zak “¹¹¹

Tässä esimerkissä Zak tuntee jonkin läsnäolon (yliaistillinen affekti). He päättävät käyttää Spirit Boxia hengen kanssa kommunikoimiseen, ja saavatkin yhteyden henkeen, joka yksinkertaisesti tervehtii. Zak kiittää henkeä ja sanallistaa, kuinka tämä vahvisti hänen kokemuksensa siitä, että hän näki ja tunsu hengen. Lopuksi hän toteaa, kuinka mahtavaa oli, että henki puhui. Tässä kohtaa Zakin yliaistillinen affekti aloitti prosessin, jonka kautta he ottivat välineen, Spirit Boxin, käyttöönsä ja saivat hengen kommunikaation kautta todisteen, jonka Zak sanallistaa vahvistavan hänen yliaistillisen affektin. Tämäkin on affektiprosessi. Aineistossani nousee esiin paljon välineisiin ja todisteisiin liittyviä erilaisia affektiprosesseja.

Jaksossa Reseda House of Evil:

“ Zak ja Billy kehottavat Aaronia olemaan varovainen.

“Be careful” toistaa ääni Spirit Boxin kautta.

“This is amazing” Zak “¹¹²

Tässä esimerkissä tutkijat ovat keskellä kiivasta tutkintaa,

“We haven’t faced anything like this since we can remember”

Zak narratoi voimakkaan paranormaalien ilmiön kohtaamisen jälkeen.

He ovat tulleet ulos talosta rauhoittumaan “¹¹³

he ovat rauhoittumisen jälkeen palanneet taloon jatkamaan tutkimusta. Zak ja Billy kehoittavat Aaronia olemaan varovainen hänen yrittäessään provosoida talossa mahdollisesti olevaa pimeää henkeä. Tämän jälkeen Spirit Box toistaa heidän kehotuksensa. Tämän jälkeen Zak sanallistaa, kuinka ällistyttävää tämänkaltainen suora kommunikaatio on. Mutta henki jatkaa vielä:

“ “He’s here” naisen ääni Spirit Boxin kautta.

¹¹¹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Bracken Fern Manor & Tudor House

¹¹² Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Reseda House of Evil

¹¹³ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Reseda House of Evil

Aaron kuulee "It's him" mutta jälkianalyysissä "Wait a second" Spirit Boxin kautta. "Come in here" jälleen naisen ääni Spirit Boxin kautta.

"Direct communication" Zak.

"It's a demon that's tricking him" Zak.

"I know and pretending to be a woman" Billy " 114

Henki on suorassa kommunikaatiossa Aaronin kanssa. Zak sanallistaa tämän ja jatkaa toteamalla että kyseessä on demoni, joka huijaa Aaronia ja Billy yhtyy tähän ja toteaa demonin esittävän olevansa nainen. Näissä esimerkeissä yhdistyy todisteiden kautta saadut affektit sekä tutkijoiden muistitieto aiemmista tutkimuksista.

Vaikka todisteet herättävät innostusta tutkijoissa, koska ne vahvistavat heidän aistikokemuksiaan henkien läsnäolosta, herättävät ne usein myös pelkoa. Kuten jaksossa Albion Normal School:

" Aaronilla on Spirit Box.

"Come on, man" ja "The Devil" Spirit Box.

"Oh my God. Spirit said the Devil." Aaron.

Aaron näyttää hermostuneelta.

"Oh my God. I'm so scared right now" Aaron " 115

Tässä esimerkissä henki sanoo sanan paholainen (todiste) Spirit Boxin (väline) kautta. Aaron hermostuu tästä näkyvästi (ruumiillinen) ja hän sanallistaa (kognitiivinen) pelkonsa. Tässä on jälleen kerran nähtävissä paranormaalissa tutkimuksessa käytettävän välineen kautta saatu todiste, joka aiheuttaa affektiprosessin tutkijassa. Mukana on myös aistikokemus, koska Aaron kuulee tämän todisteen.

Jaksossa The Woodbury: Home of American Horror story:

" Kameramies/tutkija Dakota on lukittuna kellariin "syöttinä".

¹¹⁴ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Reseda House of Evil

¹¹⁵ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Albion Normal School

Dakota näki jonkin liikkuvan nurkassa.

Hän provoaa hengelle, yrittää saada sen tekemään jotain pelottavampaa.

Dakota kuulee ääniä tuolinsa takaa.

Ovilus: "D".

Ovilus alkaa käyttäytymään oudosti.

Dakota juoksee kellarin ovelle.

Ovilus lopettaa oudon äänen pitämisen.

Ovilus: "Do run"

"Hey Zak! Somebody! Oh hell. Somebody let me out of here! Zak!" Dakota. " 116

Tässä esimerkissä affektiprosessi alkaa aistikokemuksesta. Dakota näkee jonkin liikkuvan. Hän provosoi henkeä ja henki vastaa Oviluksen kautta. Ensiksi vain D, jonka jälkeen Ovilus laite alkaa pitämään outoa ääntä. Dakota pelästyy ja juoksee kellarin ovelle, minkä jälkeen Ovilus lopettaa oudon äänen pitämisen ja ilmoittaa todisteen Do Run viitaten Dakotan reaktioon. Tämän jälkeen Dakota alkaa paniikinomaisesti pyrkimään pois lukitusta kellarista. Tyypillisesti äkilliset "*bursts of affect*" tilat ovat toimintaorientoituneita. Ne luovat voimakkaan halun tehdä jotain - paeta, nuhdella, vedota, lähestyä ja niin edelleen.¹¹⁷ Minkä Dakota tässä tilanteessa osoittaa. Tilanne jatkuu:

" Zak tulee päästämään Dakotan pois.

Dakota kertoo mitä tapahtui.

"I got scared. It got a hold of me. I had to get away" "I'm covered in sweat" Dakota " 118

Dakota sanallistaa pelkonsa ja reaktionsa. Hänen pelkonsa ja reaktionsa jäljet näkyvät hänen ruumiissaan. Kyseessä on selvästi affektiprosessi, joka saa alkunsa aistikokemuksesta, väline, sen outo käytös ja sen kautta saadut todisteet vahvistavat tutkijan pelkoa, ja lopulta hänen on päästävä pois tilasta. Jonka jälkeen hän sanallistaa tunteensa ja ruumiillisen reaktionsa muille. Tässä näkyy taas, kuinka affektiprosessissa yhdistyy ruumiillisuus, kognitiivisuus ja tunne- ja aistikokemukset. Affektiprosessiin vaikuttaa paranormaalissa tutkimuksessa käytetyt välineet ja niistä saadut todisteet.

¹¹⁶ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: The Woodbury: House of American Horror Story

¹¹⁷ Wetherell, 2012, s. 29

¹¹⁸ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: The Woodbury: House of American Horror Story

Jaksossa Haunted Hollow Forest:

*“ Rakennuksessa Zak tuntee ja kuulee jotain takanaan.
Havaitsee selittämättömän lämmön lämpökameralla.
“I’m so fucking terrified right now” Zak “¹¹⁹*

Jälleen kerran aistikokemus, jota seuraa välineen kautta saatu todiste jonkin läsnäolosta, joka vahvistaa tutkijan tuntemuksen. Ja tämän jälkeen hän sanallistaa pelkonsa.

Jaksossa The Exorcist House tutkitaan taloa, joka tunnetaan nimellä Exorcist House. Se on kuuluisan riivauksen tapahtumapaikka. Tämä manaus oli The Exorcist-kirjan ja elokuvan inspiraationlähde. Tarinan mukaan nuori poika joutui riivauksen uhriksi leikittyään ouija laudalla. Vuonna 1949 14-vuotiaan pojan raportoitiin olevan demonin riivauksen alla. Perheen luterilainen pappi ei pystynyt auttamaan heitä, joten he kääntyivät katolisen kirkon puoleen. Perhe tuli St. Louisin yliopistolliseen sairaalaan jesuiitta asiantuntijoiden konsultoitavaksi ja lopulta onnistunut manaus suoritettiin.¹²⁰ Perheen kodissa St. Louisissa sanotaan kummittelevan näiden tapahtumien takia. Talo on yksityisomistuksessa.

“ Tutkijat kysyvät mitä täällä tapahtui vuonna 1949?

Käytössä Spirit Box.

“ Ouija board” “Trouble” kuin kaksi eri ääntä.

Tutkijat yllättyvät.

Kysyvät hengeltä mikä tämän nimi on.

“Devil” Diablo” Spirit Boxin kautta.

Ennen tätä Nick käyttäytyi hieman oudosti.

“That was scary” Jay.

“Then situation gets worse” Zak narratoi.

Nick sanoo, että Zak näyttää erilaiselta. Zak tuntee pahan energian ympärillään.

Spirit Box: “ Come in demon”

¹¹⁹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Haunted Hollow Forest

¹²⁰ Sherouse, 1983, s, 1

Nick pelästyy selkeästi. “¹²¹

Tässä esimerkissä tutkijat käyvät keskustelua hengen kanssa Spirit Boxin kautta. Henki tuntuu vastaavan älykkäästi, mikä aiheuttaa reaktioita tutkijoissa ja aloittaa affektiprosessin. Hengen vastaukset pelästyttävät tutkijat ja Jay sanallistaa tämän. Sitten Zak kokee yliaistillisen tuntemuksen pahan läsnäolosta ja Spirit Box kehottaa demonia tulemaan sisään. Tämä pelästyttää Nickin ja hän reagoi näkyvästi ja ruumiillisesti. Välineen kautta saatu todiste aloittaa affektiprosessin, jossa tutkijat kokevat yllätystä ja pelkoa. Tämä näkyy sanallisesti ja ruumiillisesti. Samalla Zakin yliaistillinen tuntemus vahvistaa tutkijoiden kokemusta hengen läsnäolosta ja sen mahdollisesta synkkyudesta. Tässä esimerkissä hengen kanssa tehtyä keskustelua tulkitaan ja sen todetaan olevan paha, perustuen tähän objektiin, todisteisiin jotka tulkitaan pahaksi. “Diablo”, “Devil”, “demon” ovat kaikki sanoja, jotka viittaavat pahaan tai jotka koetaan pahana. Ahmedin mukaan jonkin asian tunteminen hyvänä tai pahana sisältää jo itsessään tulkintaprosessin, jossa objektille annetaan merkitys.¹²² Tässä affektiprosessin kautta koettu pahan läsnäolo luo sille objektille merkityksen sen pahuudesta.

Televisioidussa paranormaalissa tutkimuksessa käytettävien välineiden ja niiden kautta saatujen todisteiden luomat affektiprosessit ovat oleellinen osa televisioidun paranormaalin tutkimuksen synkkää kulttuuriperintöä.

3.3 Televisioidun paranormaalin tutkimuksen synkkä kulttuuriperintö ja affektit

Televisioidun paranormaalin tutkimuksen kohteina ovat paikat ja tutkimuksessa käytetyt välineet ja niiden kautta saadut todisteet ja näihin liittyvät affektiprosessit ovat käyneet läpi kulttuuriperintöprosessin, jonka kautta ne ovat muotoutuneet. Paikkojen kohdalla televisioituun paranormaaliiin tutkimukseen liittyvä kulttuuriperintöprosessi koostuu eri vaiheista. Ensimmäinen vaihe on se synkän kulttuuriperinnön tapahtuma, usein kuolema, joka luo paranormaalin ilmiön. Prosessin toinen vaihe on tämä paranormaali ilmiö ja sen tuottamat kokemukset, joista Ghost Adventuresin kaltaisissa tv-sarjoissa nähtävät

¹²¹ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: The Exorcist House

¹²² Ahmed, 2018, s. 15 - 16

silminnäkijät puhuvat. Kolmas vaihe on tämä kohteessa suoritettu paranormaali tutkimus, joka televisioidaan. Tähän voidaan kerrokseksi lisätä ne kaikki affektit ja affektiprosessit, joita näissä aineistoissani esiintyvissä paikoissa koetaan.

Välineiden kohdalla televisioidun paranormaalien tutkimuksen kulttuuriperintöprosessi on hieman erilainen, kuin paikkojen kohdalla, mutta samalla tavalla koostuu eri vaiheista. Ensimmäisessä vaiheessa väline luodaan, oli sitten kyseessä väline, joka on luotu täysin paranormaalista tutkimusta varten tai väline, jolla on muutakin käyttöä. Seuraavassa vaiheessa esine otetaan käyttöön paranormaalissa tutkimuksessa, minkä jälkeen välineen, kuten Spirit Box avulla luodaan todisteita paranormaaleista ilmiöistä. Lopuksi nämä todisteet näytetään television välityksellä yleisölle. Myös tähän prosessiin sisältyy paljon affekteja ja affektiprosesseja, jotka luovat oman kerroksensa televisioidussa paranormaalissa tutkimuksessa käytettyjen välineiden kulttuuriperintöprosessiin.

Televisioidussa paranormaalissa tutkimuksessa näkyvät todisteet, jotka on saatu paikkojen, välineiden ja henkien kautta ovat myös yhtä lailla kulttuuriperintöprosessin muodostamia. Tämä prosessi ei kuitenkaan ole niin tietoisesti harkittu prosessi, koska etukäteen ei voida tietää minkälaisia todisteita saadaan. Prosessi kuitenkin alkaa televisioidusta paranormaalista tutkimuksesta kohteessa ja kommunikaatioyrityksistä henkien kanssa. Seuraavaksi henget kommunikoivat tutkijoiden kanssa välineiden avulla. Sitten välineet tallentavat henkien kommunikaation. Tässä yhteydessä todisteet myös näytetään yleisölle. Tähän kaikkeen myös liittyy oma kerroksensa affekteja ja affektiprosesseja. Esimerkkinä tästä jaksosta Bracken Fern Manor & Tudor House:

“Billy tutkii yksinään varastoa. Hänellä on Ovilus-laite.

Ovilus: “Found”

“What did we found?” Billy

Ovilus: “Malicious” “Found”

Billy reagoi rajusti

“What the hell was that” Billy

“Something came next to me” Billy

*Billy vaikuttaa säikähtäneeltä, hänen ääni värisee”*¹²³

Tässä esimerkissä Billy on yksinään Tudor Housen varastossa. Hänellä on käytössään Ovilus-laite, jolla hän yrittää kommunikoida henkien kanssa. Kun henki kommunikoi hänen kanssaan, hän alkaa kysellä tämän kommunikoinnin pohjalta hengeltä. Henki vastaa hänelle älykkäästi. Billy reagoi tähän rajusti ja seuraavaksi tuntee kuinka hänen viereensä tulee jokin. Tämän jälkeen Billy vaikuttaa säikähtäneeltä, mikä näkyy äänen värinä. Esimerkissä nähdään ensiksi yritys kommunikoida henkien kanssa: Ovilus-laitteen käyttö. Tätä seuraa hengen vastaus Ovilus-laitteen kautta. Mikä jatkaa kommunikointia. Ovilus-laite tallentaa henkien kommunikaation ja samalla tämä näytetään yleisölle. Tähän esimerkkiin liittyy myös affektiprosessi, joka saa alkunsa Ovilus-laitteesta. Billy reagoi rajusti ruumiillisesti siihen mitä henki kommunikoi hänelle. Seuraavaksi hän kokee yliaistillisen tuntemuksen, jossa hän tuntee jonkin läsnäolon vierellään, minkä hän sanallistaa. Lopuksi hänen säikähdyksensä nähdään ruumiillisesti äänen värinä. Tässä nähdään molemmat prosessit, jotka luovat oman kerroksensa näiden välineiden ja todisteiden kulttuuriperintöprosesseihin.

Ja jaksossa The Exorcist House:

“ Tutkijat tutkivat The Exorcist Housea Spirit Boxin avulla. Heillä on talon ulkopuolella teltoa, joka toimii hermokeskuksena.

Zak ja Nick ovat riivauksen alla olleen pojan makuuhuoneessa.

Zak tuntee pahan energian ympärillään.

Spirit Box: “Come in demon”

Nick pelästyy selkeästi.

Jay reagoi teltassa näkyvästi”

Tässä esimerkissä Zak ja Nick ovat Exorcist Housen makuuhuoneessa, jossa tunnetun manaustapauksen poika nukkui. Heillä on apunaan Spirit Box. Yhtäkkiä Zak tuntee pahan energian ympärillään, hän kokee yliaistillisen affektin. Tämän jälkeen henki sanoo Spirit

¹²³ Heino, kenttäpäiväkirja, 2022, jakso: Bracken Fern Manor & Tudor House

Boxin kautta “Come in demon”. Tätä Nick pelästyy selkeästi ruumiillisesti ja samaan aikaan hermokeskuksena olevassa teltassa Jay reagoi yhtä lailla ruumiillisesti ja näkyvästi. Tässä yhdistyy väline: Spirit Box, todiste: “Come in demon” ja affektit: yliaistillinen (pahan energian tunteminen ympärillään) ja ruumiillinen affekti (säikähdys). Nämä yhdessä tuovat oman kerroksensa näihin edellä mainittuihin kulttuuriperintöprosesseihin.

Olenaisimpana kulttuuriperintönä aineistostani nousee esiin erilaisen affektit ja affektiprosessit. Nämä affektit ja affektiprosessit näkyvät televisisoidua paranormaaliala tutkimusta tekevissä ihmisissä. Heidän aisti- ja tunnekokemuksissa, siinä miten heidän ruumiinsa reagoi ja miten he sanallistavat kokemuksensa. Heidän reaktionsa paranormaaliala tutkimuksen paikkoihin, välineisiin ja todisteisiin tuo esiin heidän kokemansa affektit ja affektiprosessit. Affektiiviset performanssit, kuten sanat ja kielet ovat henkilökohtaisesti omistettuja, mutta ovat myös kollektiivisia. Ne tuovat mukanaan jälkiä menneistä merkityksistä ja käytöistä.¹²⁴ Affektit ja affektiprosessit ovat kulttuuriperintöprosessin alaisia elementtejä siinä missä aineellinenkin kulttuuriperintö. Ne ovat muokkautuneet ajan myötä, mutta kantavat yhä jälkiä menneisyydestä. Koetut affektit: ruumiilliset tuntemukset, aisti- ja tunnekokemukset ja näiden kognitiivinen ilmaisu yhdistävät ihmisiä, koska ne ovat universaaleja kokemuksia. Ne ovat kollektiivista muistitietoa. Affektit ovat jotain, mitä kaikki ihmiset kokevat. Affektit ja niiden kokeminen ovat muokkautuneet yhteiskunnan muutoksen mukana. Samalla, kun yhteiskunta käy läpi kulttuuriperintöprosessia myös affektit käyvät läpi omaa kulttuuriperintöprosessiaan. Yhteiskunnan muutokset vaikuttavat affekteihin. Moderni teknologia ja yhteiskunta on tuonut uusia tapoja kokea affekteja. Tässä tutkimuksessa nähdyt affektit ja affektiprosessit ovat henkilökohtaisia, mutta samalla kollektiivisia. Ne luovat linkin menneisyyden henkien ja nykyajan ihmisten välille. Jättäen jäljen näiden affektien kokeneiden henkilöiden kulttuuriperintöön. Nämä affekti ja affektiprosessit yhdessä paranormaaliala tutkimuksen paikkojen, välineiden ja todisteiden kulttuuriperintöprosessien kanssa muodostavat televisioitua paranormaaliala tutkimuksen synkän kulttuuriperinnön.

¹²⁴ Wetherell, 2012, s. 122

4 “Remember us? We’re back”

“Remember us? We’re back”¹²⁵ sanoo tutkija Aaron hengille heidän jatkaessaan paranormaaliala tutkimusta Albion Normal Schoolissa provosoiden niitä reagoimaan. Henkien provosoiminen, jolla yritetään saada aikaan reaktio ja näin ollen vahvistetaan henkien läsnäolo, on osa paranormaaliala tutkimusta. Samalla henget kuitenkin provosoivat tutkijoita saaden aikaan erilaisia affekteja. Nämä affektit muodostavat pohjan televisioidun paranormaaliala tutkimuksen synkälle kulttuuriperinnölle. Televisioidun paranormaaliala tutkimuksen synkkään kulttuuriperintöön kuuluu prosesseja, jotka muodostuvat paikkojen ja välineiden ja todisteiden kautta. Siihen kuuluu myös prosessien kautta koetut affektit ja affektiprosessit, jotka muodostavat oman kerroksensa näihin kulttuuriperintöprosesseihin.

Paranormaaliala tutkimuksen aikana tutkijat kokevat paljon eri affekteja ruumiillisia, emotionaalisia ja aistein koettuja. Näistä eniten esiintyvinä on säikähdys, pelko ja jonkin/jonkun läsnäolon aistiminen, jotka ovat lähtökohtaisesti negatiivisia tunteita. Aineistossani nähtiin erilaisia affektiprosesseja, mutta tyypillisimpänä välineen kautta saatu todiste aiheuttama affektireaktio, jonka tutkijat sanallistivat tai aistikokemuksen kautta otetun välineen käyttö ja sitä kautta saatu todiste jatkaa affektireaktiota ja tutkijat sanallistavat tämän.

Sarjan viihteellisyys ja draama tuovat oman osansa televisioidun paranormaaliala tutkimuksen synkkään kulttuuriperintöön. Kaikki nähdyt affektit ja affektiprosessit ovat käyneet läpi viihteellisen editointiprosessin. Pro gradu -työssäni nähdyt affektit on otettu vastaan sellaisina, kuin ne on ruudun kautta nähty ja kuinka tutkijat ovat ne sanallistaneet.

Jatkotutkimusmahdollisuudet

Näin lopuksi on hyvä pohtia, miten asiaa voisi lähteä jatkossa tutkimaan. Kyseessä on aihe, jota ei ole hirveästi tutkittu, minkä tutkimukseni osoittaa. Mutta tutkimukselliselta kannalta

¹²⁵ Heino, kenttäpäiväkirja, jakso: Albion Normal School

paranormaalien tutkimuksen analysoimisella ja aiheeseen liittyvien tv-sarjojen tutkimuksella on potentiaalia kulttuuriperinnön tutkimuksen puolella.

Jatkossa voitaisiin tutkia myös televisoidun paranormaalien tutkimuksen katsojien affekteja katsomisen aikana. Tämä voitaisiin tehdä haastattelujen kautta ja kontrollitilanteena tarkkailun kautta. Näin saataisiin koko prosessin affektit ilmi ja pystyttäisiin hyödyntämään saatuja tuloksia paranormaalien kulttuuriperintöyhteisöjen tutkimuksessa.

Toisekseen olisi mielenkiintoista tutkia enemmänkin paranormaalien kulttuuriperinnön affekteja kulttuuriperintöyhteisöjen kautta. Esimerkiksi rajaten siihen kulttuuriperintöyhteisöön, joka on kokenut paranormaalien ilmiön ja rajaten affektit siihen tilanteeseen, kun he ovat kokeneet paranormaalien ilmiön. Asiaa voisi tutkia esimerkiksi haastattelujen ja keruukirjeiden kautta. Paranormaali kulttuuriperintö on kiinnostava kulttuuriperinnön aspekti, joka ansaitsee tulla tutkituksi syvällisemmin.

Lähteet

Kaikki Internet-osoitteet on tarkistettu 21.04.2023

Televisio-ohjelmat ja podcastit

Ghost Adventures: Rolling Hills Sanitarium; kausi 4 jakso 2, 2010. Salem Witch House; kausi 4 jakso 19, 2011. Lizzie Borden House; kausi 5 jakso 5, 2011. Hellfire Caves; kausi 6 jakso 8, 2012. The Exorcist House; kausi 8 jakso 8, 2013. Fox Hollow Farm; kausi 9 jakso 9, 2014. Island of Dolls; kausi 10 jakso 4, 2014. Old Montana State Prison; kausi 11 jakso 2, 2015. Bracken Fern Manor & Tudor House; kausi 12 jakso 3, 2016. Reseda House of Evil; kausi 13 jakso 4, 2016. Exorcism in Erie; kausi 14 jakso 6, 2017. Albion Normal School; kausi 15 jakso 9, 2017. Crisis in Oakdale; kausi 17 jakso 7, 2018. The Woodbury: Home of American Horror Story; kausi 18 jakso 6, 2019. Haunted Hollow Forest; kausi 20 jakso 6, 2020. Brenson Grist Mill; kausi 21 jakso 11, 2021. Terror at the Toy Shop; kausi 22 jakso 2, 2021. T: MY Tupelo Entertainment/ Daniel A. Schwartz, Joe Townley, Michael Yudin, Nick Groff, Zak Bagans

Lights Out: Jakso 16: Haunted: The Eastern State Penitentiary 24.07.2020. Jakso 26: Warren Files: The Chilling Haunting of The Perron Family 02.10.2020. Juontajat: Josh Thomas & Austin Lee. Tuottaja: Daniel Tripple. Mile Higher Media.

Muut aineistot

Heino Sara, kenttäpäiväkirja, 15.01 - 28.02.2022

Internet

Benson Grist Mill - kotisivut, <https://bensonmill.org/about-us/history/>

Internet Movie Database, Ghost Adventures sivu, <https://www.imdb.com/title/tt1319900/>,

LinkedIn,

https://www.linkedin.com/pub/dir?firstName=Paranormal&lastName=&trk=people-guest_people-search-bar_search-submit

Terve.fi, <https://www.terve.fi/sanastot/somaattinen>

Kirjallisuus

Ahmed Sara. Tunteiden kulttuuripolitiikka. Eurooppalaisen filosofian seura ry. Tampere. 2018

Alasuutari Pertti. Laadullinen tutkimus 2.0. Vastapaino. Tampere. 2011

Ashworth G. J. & Tunbridge J. E.. Dissonant Heritage: The Management of the Past as a Resource in Conflict. Wiley. West Sussex. 1996

Axtell Cassie C.. Assessing Electronic Voice Phenomena through Speech Science. Eastern Kentucky University. 2017

Baumler Ellen. Dark Spaces: Montana's Historic Penitentiary at Deer Lodge. University of New Mexico Press. Kanada. 2008

Davis Mark. Paranormal Investigations: The Basics. Dark Moon Press. Fort Wayne. 2012

Descartes René, Teokset IV: Sielun liikituksen. Ihmisruumiin kuvaus. Sikiön kehityksestä. Kirjeenvaihto prinsessa Elisabethin kanssa. Kirjeitä 1646-1650

Eaton Marc A.. "Give us a Sign of Your Presence": Paranormal Investigation as a Spiritual Practice. Sociology of Religion. 76 (4) 389-412. 2015

Enges Pasi. "Minä melkein uskon": yliluonnollinen ja sen kohtaaminen tenonsaamelaisessa uskomusperinteessä. Turun Yliopisto. 2012

Fuggle Sophie. État présent: Dark Heritage. French Studies: A Quarterly Review 74 (3). Oxford University Press. Sivut 483 - 455. 2020

- Highmore Ben. Bitter After Taste: Affect, Food and Social Aesthetics. *The Affect Theory Reader*. Toim. Gregory J. Seighworth & Melissa Gregg. Duke University Press. 2010
- Hill Annette. Paranormal media: Audiences, Spirits and Magic in Popular Culture. Routledge. New York. 2011
- Hörfeldt Helena. "Jos nyt Amazonia on vielä olemassa, olen aikuinen" Ruotsalaisten lasten peloista, atomipommeja ja ilmastonmuutosta kohtaan. *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Toim. Jenni Rinne, Anna Kajander & Riina Haanpää. Ethnos ry. Helsinki. 2020
- Ironside R. . Feeling spirits: sharing subjective paranormal experience through embodied talk and action. *Text and talk* 38 (6), sivut 705 - 728. 2018
- Keskitalo Jupe, Keskitalo Marko, Christian Rönnebacka. Aavedata: Aavetutkijan käsikirja. Docendo. Jyväskylä. 2019
- Lillbroänd-Annala Sanna. Kulttuuriperintö prosessina ja arvottamisen välineenä. *Muuttuva kulttuuriperintö - Det föränderliga kulturarvet*. Toim. Tytti Steel, Arja Turunen, Sanna Lillbroänd-Annala & Maija Santikko. Ethnos ry. Helsinki. 2014
- Partridge Christopher. Haunted Culture: The Persistence of Belief in Paranormal. *The Ashgate research companion to Paranormal Cultures*. Toim. Olu Jenzen & Sally R. Munt. Ashgate. 2013
- Portelli Alessandro. The Death of Luigi Trastulli and other stories: form and meaning in Oral History. State University of New York Press. Albany. 1991
- Prior Lindsay. Content Analysis. *The Oxford Handbook of Qualitative Research*. Toim. Patricia Leavy. Oxford University Press. New York. 2015
- Pöysä Jyrki. Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. *Vaeltavat metodit*. Toim. Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo. Suomen kansantietouden Tutkijain Seura. Joensuu. 2010

Rinne Jenni, Kajander Anna & Haanpää Riina. Johdanto: Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Toim. Jenni Rinne, Anna Kajander & Riina Haanpää. Ethnos ry. Helsinki. 2020

Sarajärvi Anneli & Tuomi Jouni. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. Helsinki. 2018

Sherouse Paul. Demonic Possession, Exorcism, and Pastoral Care. Master of Divinity Thesis. Concordia Seminary. 1983

Sivula Anna. Puuvillatehtaasta muistin paikaksi: Teollisen kulttuuriperintöprosessin jäljillä. *Mitä on kulttuuriperintö?* Toim. Outi Tuomi-Nikula, Riina Haanpää ja Aura Kivilaakso. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Helsinki. 2013

Smith Laurajane. Emotional Heritage: Visitor Engagement at Museums and Heritage Sites. Routledge. New York. 2021

Speakman Mark. Dark tourism consumption in Mexico City: a new perspective of the thanatological experience. *Journal of Tourism Analysis: Revista de Análisis Turístico*. Volume 26 Issue 2. 2019

Valk Ülo. Ontological Liminality of Ghosts: The Case of a Haunted Hospital. *Storied and Supernatural Places: Studies in Spatial and Social Dimensions of Folklore and Sagas*. Toim. Ülo Valk & Daniel Sävborg. Studia Fennica Folkloristica 23. Finnish Literature Society. Helsinki. 2018

Wetherell Margaret. Affect and Emotion: A new social science understanding. Sage. Los Angeles. 2012